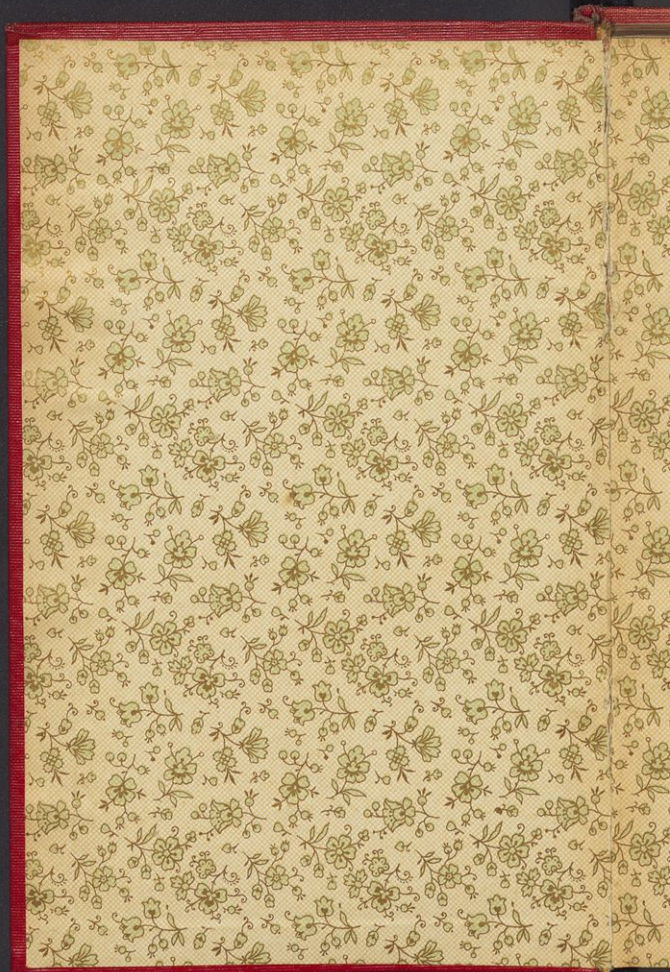

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

44806

Kapela
žalostne Matere božje
v Središču
in
njen častni venec.

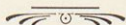

Kip žalostne Matere božje
iz porušene cerkve sv. Jerneja l. 1479. v Središču.

Kapela
žalostne Matere božje
v Središču
in
njen častni venec.

Spomenica
na zlato mašo dveh srediških rojakov
leta 1902.

Maribor, 1902.

Lastna založba. — Tisk tiskarne sv. Cirila.

44806

F2C 9346/1957

Mnogočastitemu gospodu Mateju Slekovec,

knezoškofijskemu duhovnemu svetovalcu in župniku

pri

Sv. Marku niže Ptuja.

aš rokopis z naslovom: »Kapela žalostne Matere božje v Središču in njen častni venec. Spomenica na zlato mašo dveh srediških rojakov l. 1902. — Maribor 1902« odobrim prav rad in dovolim njegov natis v smislu apostolske naredbe: »Officiorum ac numerum.« VIII. Kal. Februar. 1897. Tit. II. cap. III. num. 41.

Vsebinska prav zanimiva razprava ne nasprotuje nikjer sveti veri, nikjer krščanski nramnosti, pač pa je primerna, povspeševati srčno pobožnost do preblazene Device Marije, žalostne Matere božje, pa tudi dolžno spoštovanje do mašniškega stanu, v čigar dostojno proslavo je monografija zagledala luč sveta. Zato spremljaj obilni blagoslov božji knjižico, kakor njenega pisatelja, posebno pa še oba mnogočastita gospoda zlatomašnika, katerima je posvečena.

V Mariboru, na praznik sv. Mohorja in Fotunata, dne 12. julija 1902.

† **Mihael,**

knez in škof.

1852

1902

Milostljivemu in prečastitemu
gospodu

monsignoru Lavrenciju Herg

protonotariju apostolskemu, inf. stolnemu proštu,
kn. šk. konzist. svetovalcu, odlikovanemu z
križcem za zasluge: „Pro Ecclesia et Pontifice“,
načelniku družbe vednega češčenja, predsedniku
podpornega društva duhovnikov lavantinske škofije
itd. itd.

svojemu preblagemu dobrohotniku

in

mногоčastitemu gospodu

Matiji Šinko

velezaslužnemu župniku v pokoju,

svojemu bivšemu profesorju,

v dolžno zahvalo in v spomin
na njuno

petdesetletnico mašništva

z najodličnejšim spoštovanjem
poklanja

pisatelj.

Predgovor.

»Pomnite dela svojih očetov, ki so jih storili svoje dni, in prejeli bote veliko slavo in večno čast«. (I. Mak. 2, 51).

Qhraniti poznejšim rodovom, kar je spomina vrednega, smatra podpisani za zgodovinsko dolžnost. Tudi pri tem skromnem delcu ga je vodil namen, postaviti majhen spominek pomenljivi in redki slavnosti, katera se bode, ako dá Bog, še v teku tega leta vršila v vrlo napredujočem in tudi po svoji preteklosti za zgodovino slovenskega Štajerja znamenitem obmejnem trgu Središču. Lična in vsa prenovljena kapela žalostne Matere božje bode namreč v svoji najlepši obleki vsprejela v svoje prostore odlične vernike k redki slovesnosti. V častni venec duhovnih sinov, ki so v tej kapeli darovali Najvišjemu prvo najsvetejšo daritev, in ki so delovali ali še delujejo v vinogradu Gospodovem, bota letos dva najodličnejših rojakov vplela zlate rože, — milostljivi gospod Lavrencij Herg in mnogočastiti gospod Matija Šinko bota tukaj obhajala petdesetletnico mašništva.

Veseleč se z dragimi mu Središčani te visoke časti in redke naklonjenosti previdnosti božje, sklenil je podpisani, slavo njihovih vrlih in zaslužnih mož sporočiti tudi potomcem ter se pri tej priložnosti ob jednom ozreti v prošlost trga in imenovanega svetišča Marijinega. Zato je v uvodu podal starejšo, do sedaj v širjih krogih večinoma še nepoznano zgodovino trga samega, potem pa je v kratkih obrisih opisal začetek in nadaljno zgodovino znamenite kapele, ki že po svojem nastanku, a tudi po velikem številu svojih duhovnih častilcev spričuje o globokem verskem čutu vrlih Središčanov.

Pri Sv. Marku niže Ptuja, na god presv. Srca Jezusovega, dne 6. junija 1902.

Matej Slekovec,

župnik, bivši središki kaplan.

Uvod.

Vsakega le količkaj zavednega Slovenca, ki ljubi svoj dom, navdajajo prijetni in veseli občutki, če vidi, da njegovi rojaki napredujejo kakor v gmotnem, tako v verskem in narodnem oziru; — pravi napredek obeta domovini boljšo bodočnost. Zlasti pa se iskren rodoljub z veliko radostjo in še večjim upanjem ozira na kraje in naselbine, ki so kot močne trdnjave čisto slovenskega duha in narodnega življenja sto — in stoletja kljubovali sovražnim navalom ter se po hudih borbah oživljeni in okrepečani povzdignili do slave in častnega obstanka. Na take kraje sme domovina biti vedno ponosna ter v nje staviti svoje največje nade, kajti v njih biva značajan, čvrst in nepopačen rod, katerega odlični sinovi proslavljajo sebe in svoj rojstni kraj.

Takov nadepoln cvet slovenske domovine, prava trdnjava krščanske poštenosti in zvesto-narodnega duha je tudi Središče, prijazen trg ob vzhodni meji slov. Stajerja, ki po starosti in blagostanju, pa tudi po plemenitem značaju svojih prebivalcev in sinov zavzema jedno prvih

mest med trgi na Slovenskem ter se zaradi tega sme imenovati pravi biser v kroni deželnega vladarja.

Početek Središča sega po mnenju nekaterih zgodovinarjev, n. pr. Widinsky-ja (Städtewappen des oester. Kaiserstaates, IV., 39.) daleč čez XIII. vek nazaj, toda po listinah se njegova starost ne da natanko določiti. Vse kaže, da so gradič, po katerem je kraj dobil ime, z dovoljenjem solnograškega nadškofa postavili Ptujski gospodje, ki so ga potem z bližnjim Ormožem vred imeli od solnograške nadškofije v fevd.

Ime svoje dobilo je Središče brezdvomno po svoji legi, kajti gradič, okoli katerega so si ljudje hiše in v bližini tudi cerkvico sv. Jerneja postavili, stal je na osredki Drave; — odtod ime Središče ali »Polostrov«, »Polstrow« in »Polstrau«.

»Polstrow« omenja se v listinah najpred l. 1305., potem pa s »Holermus«-em, sedanjim Ormožem l. 1322. kot last solnograške cerkve v Ptuj.

V tej dobi ali kmalu potem dobilo je Središče pravice cesarskih trgov, in sicer najbrž od deželnega maršala Hardeka Ptujskega in njegovega brata Friderika, ki sta l. 1331. tudi Ormož v mesto povzdignila. Takratni deželni vladar Albreht Modri (1330—1358) je v to toliko rajši privolil, ker je spoznal strategično važnost Središča in drugih obmejnih krajev.

Pa dasi so Središčani kot tržani postali svobodni lastniki svojih zemljišč ter so si smeli iz svoje sredine voliti župana, ki je v določenem sodnem okraju bil ob enem tudi sodnik, ostali so še vendar v nekaki odvisnosti od srediških, oziroma ormoških graščakov, ki so tekom časa vzeli trgu mnogo prvotnih pravic ter mu na zadnje odtegnili vso sodno oblast.

Ob enem s pravicami trgov dobilo je Središče najbrž tudi že svoj grb. Ta je sestavljen iz poprečno razdeljenega ščita, v čegar spodnji srebrni polovici je modra, od leve na desno potegnjena poševna prečka, v njej zapored pa dva zdolbena srebrna krožca; na levi strani se vidi še jeden, na desni pa dva jednaka krožca z menjajočo se barvo. Skozi zgornji modri del pa je navpik potegnjena rudeča prečka, ob kateri stojè na vsaki strani trije jagnjedi. Nad njimi se lesketa po jedna osmerovoglata zlata zvezda.

Ptujski gospodje so Središče posedali blizu 200 let. Ko pa je zadnji Ptujski gospod Friderik V. bil dne 6. januarja l. 1438, brez dedičev umrl, podedovali ste njegovo bogato zapuščino njegovi sestri Ana in Neža.

Vsled dedinske pogodbe z dne 22. decemb. l. 1441. dobila je Središče z Ormožem in druge solnograške fevde na slov. Štajerskem Ana, soproga Ivana grofa Schaunberskega, ki je dne 18. novembra l. 1442. pooblastila Hadmarja

Volkenstorfskega, naj v njenem imenu prevzame solnograške fevde. To je nadškof Friderik že dne 24. t. m. tudi odobril.

Med otroci, ki jih je Ana Ptujška imela z Ivanom grofom Schaunberškim, bil je materi najljubši drugi sin Ulrik. Temu svojemu ljubljenu prepustila je mati v oskrbovanje svoja posestva na Štajerskem in Koroškem, in dasi so grofje Schaunberški posedali na raznih krajih, zlasti pa na Avstrijskem, obširna zemljišča in veličastne gradove, bil je Ulriku rojstni kraj drage matere vendar le najbolj priljubljen; — starodavni Ptuj z divno okolico se mu je, tako omilil, da je ondi najrajši prebival.

S Ptuja je prihajal večkrat tudi v Ormož in Središče.

* * *

Za Središče zelo znamenita oseba je Ulrikova sestra Barbara. Po smrti očetovi (16. nov. 1453) podala se je z materjo k bratu Ulriku na Štajersko ter se je v Varaždinu seznanila z Dujanom grofom Frankopani, stotnikom v kraljevem gradu Dios - Gyor pri Miskolcz-u na Ogerskem.

Ko je bil plemeniti ženin dne 17. aprila l. 1457. pred kapitulom zagrebškim privolil v vse točke ženitovanjskega pisma, podpisali so dne 27. junija t. l. dotično listino Dionizij iz plemenite rodovine Szeeczy, kardinal ostrogonski,

Ladislav Garski, veliki grof ogerske kraljevine in Janez grof Pesinečki, in na praznik sv. Petra in Pavla vršila se je poroka.

Mladi nevesti Barbari obljubili so sicer njeni bratje v teku jednega leta plačati 4000 cekinov dote, a kljubu temu, da jih je možati Ulrik vedno opominjal, naj plačajo, kar so dolžni, so z izplačevanjem tako dolgo odlagali, da je po doto prišel kralj Matjaž sam.

Med tem pa so se začeli nad Središčem nabirati pogubonosni oblaki. Od vseh strani so prihajala grozna poročila o neusmiljenem razgrajanju turških čet, ki so na brzih konjičkih pridrvile zdaj sem, zdaj tje, oropale in požgale cerkve in hiše, poklale ljudi ter se z bogatim plenom hitro umaknile zapustivši za seboj joj in gorjè.

Strahoma so torej Središčani zrlí v prihodnost, a se tudi marljivo pripravljali, da bi se mogli sovražniku uspešno v bran postaviti. Popravili so zid in nasip okoli gradiča, postavili okoli cerkve sv. Jerneja močno obzidje z majhnimi linami za streljanje ter se preskrbeli z vsakovrstnim orožjem.

Bilo je l. 1479. Meseca avgusta je prilo-mastila velika turška armada na Oggersko ter se ondi razdelila v manjše oddelke. Jeden izmed teh prihruje na Jernejevo (24. avg.) iz Nedelišča, kjer je bil v nekaterih urah vse upustošil, čez mejo v Središče. Tu je bil istega dne sejem,

in zaradi tega se je sešlo mnogo ljudi, ki so prignali veliko živine. Preplašeni tržani zgrabijo za orožje ter hitê v gradič, cerkev in za cerkveno obzidje, a ker tam za vse ni bilo prostora, zbežijo starčki, ženske in otroci v Mladoles in od tam v hribe. Dobro jim, kajti le ti so se oteli strašne smrti.

Peščica ostalih se je sicer obupno branila, a slednjič je onemagala. Turki planejo čez nasip, proderejo ozidje, in začne se grozovito klanje. Slednjič še vlomijo v cerkev in grad, podavijo ljudi, poberejo, kar je imelo kako vrednost za nje, vse drugo pa sežgejo. Jednaka osoda je zadela tudi hiše v trgu.

Turki so odšli. Središčani, kolikor se jih je bilo v begu srečno otelo, so se vrnili v domači kraj. Toda, — kdo popiše njih grozo, ko tam kjer so zapustili snažne hiše, močen gradič, zalo cerkev, drage znance in prijatelje, ne najdejo nič drugega, kakor le okajene razvaline, pod njimi pa kupe mrličev.

Dozdeva se nam, da še slišimo njih mili jok, in da gledamo, kako se solzni in plahi pomikajo po razvalinah in pogoriščih ter izpod pepela in podrtin iščejo zadnje ostanke prejšnjega blagostanja.

Nepopisna je bila njih britkost, a skozi temne oblake tuge in žalosti prisijali so jim prijazni žarki sladke tolažbe. V porušeni in

požgani cerkvi sv. Jerneja so namreč zasledili pod podrtinami majhen kip žalostne Matere božje, ki je poprej dičil stranski altar, — nepoškodovan. Z veliko častjo so ga vzdignili, oznažili in prenesli na dostojnejše mesto. In ta čudežno ohranjen kip je postal Središča najdragocenejši zaklad.

Zaupajoč na božjo in Marijino pomoč začeli so si tržani staviti nove hiše, a ne na starem mestu, ampak zaradi deroče Drave, ki se je bila v zadnjih letih trgu zelo približala, — dalje proti severju na bregu in pod bregom.

Pri tem delu so jih nenadoma vznemirili sosednji Madjari.

* * *

V borbi med cesarjem Friderikom in ogerskim kraljem Matjažem zaradi bivšega ostrogonskega nadškofa Janeza Bekensloer-a, ki bi vsled cesarjeve želje imel postati nadškof v Solnogradu, prihrule so za Turki pozno v jeseni leta 1479. ogerske čete na Štajersko ter se polastile Ormoža, Ptuja in drugih solnograških mest. In odslej je več let gospodaril Madjar na slovenski zemlji.

Čez Ptuj in Radgono je bil za kraljevega glavarja postavljen Jakob Sekelj. Ta je v imenu grofa Dujana Frankopana, stotnika kralja Matjaža, tirjal od grofov Schaunbergov doto, katero so bili

svoji sestri Barbari obljubili že leta 1457. Schaunbergi so torej z listino, pisano v Eferdingu dne 30. septembra l. 1486. zapisali svojemu svaku in njegovi soprogi Barbari mesto in grad Ormož, Središče in nekatera posestva v okolici.

Kmalu na to je prišla Barbara z mladim grofičem Mihaelom in hčerkico Dorotejo v Ormož, da bi ondi v varstvu majhne ogerske posadke v miru živela. Tam so se jej ob novem letu 1487 poklonili tudi Središčani ter jo prosili, naj blagovoli potrditi njihove pravice. V ta namen so jej izročili izvirno listino svojih pravic in svoboščin. Blaga grofica je tržane prijazno sprejela ter obljubila, uslišati njih prošnjo. Pa predno se je bilo to zgodilo, so pod poveljem Jerneja Pernečkega, lastnika Negove, prihrule cesarske trume pred Ormož. Dne 19. julija leta 1487. so se polastile mesta in je užgale.

Pri tej priložnosti so cesarski vojaki vjeli mladega Frankopana, sina Barbare, roj. Schaunberg, in brez dvoma bili bi obvladali še grad in v njem dobili tudi mater s hčerkico, ko ne bi še o pravem času obleganim v pomoč prihiteli Ogri in Hrvatje pod vodstvom Ivana Frankopana. Ti so cesarske odpodili. Barbara je na to že v četrtek po godu svete Marjete mučenice, t. l. ponudila Ormož s Središčem kralju Matjažu, ako reši njenega sina, jej pa plača 3000 gld. Vsled tega se je začel kralj

Matjaž z Jernejem Pernečkim pogajati za mladega Frankopana. Plačal je za-nj 4000 gld. odkupnine ter naštel ravno toliko njegovim starišem, ki so mu potem z listino, pisano v Ormožu v pondeljek po godu sv. Andraža apost. l. 1488. s posebnim ozirom na velike dobrote, katere jim je bil skazal, izročili mesto in grad Ormož, Središče in vse drugo, kar so bili od Schaunbergov dobili.

Nepričakovani napad Jerneja Pernečkega na Ormož je pa imel slabe nasledke tudi za Središčane. Pri takratnem požaru je namreč v Ormožu zgorela njih izvirna listina pravic in svoboščin, katero so bili grofici Barbari v potrjenje izročili. Vsled te nezgode so prišli ob postavni dokaz svôjih pravic, in prav lahko bi se zgodilo, da bi zaradi tega izgubili še to trohico pravic, kar so jih imeli. Prosili so torej grofico Barbaro, naj jim njihove stare svoboščine in pravice zagotovi z novo listino. To je dne 29. junija l. 1488 tudi storila.

V tej, za zgodovino Središča velevažni listini javlja Barbara grofica Frankopan, rojena Schaunberg, graščakinja v Ormožu, da so Središčani bili od cesarja, pa tudi od njenih prednikov z raznimi svobodščinami in pravicami obdarovani, toda dotično listino je takrat, ko so njenega sina vjeli in odvedli, v Ormožu uničil požar. Ker so pa, kakor župan, tudi tržani za-

poredoma prosili, da bi jim s posebno listino obnovila njihove pravice in svoboščine, stori to sedaj.

a) Središčani smejo svoja zemljišča, naj so ista majhna ali velika, prodajati, kakor tržani v drugih cesarskih trgih, a vsikdar le z dovoljenjem župana, ki mora od vsake prodaje dobiti 12 vinarjev.

Razun tega imajo Središčani iste svoboščine in pravice, kakor jih imajo drugod tržani v cesarskih trgih.

b) Vsak tržan v Središču mora ob Mihaelovem ali ob Martinovem graščaku v Ormožu odrajtati 60 vinarjev.

Ob času trgatve v graščinskih vinogradih Hartl in Žerov ima vsak tržan jeden dan poslati dva berača ter dati nadzorniku trgatve jedno pišče in za jeden vinar kruha. Vsa občina pa mora nadzorniku za njegovega konja dati 8 mernikov ovsa.

Vrhu tega je vsakteri župan dolžen, od dohodkov trga odrajtati vsako leto 1 funt vinarjev cerkvi svetega Duha više Središča za večno luč.

Blaga grofica Barbara se je koncem leta 1488. preselila v Samobor, od koder je dne 1. januarja l. 1489. zopet pisala, da je Ormož izročila kralju Matjažu.

Kralj Matjaž je potem Ormož, Središče in vse, kar je bil od Dujana Frankopana in njegove soproge Barbare, roj. Schaunberg dobil, že dne 18. januarja l. 1489. izročil za 6000 gld. Jakobu Sekelju Keventskemu, svojemu glavarju v Ptuj in Radgoni, njegovemu bratu Nikolaju in stričniku Benediktu. Kdorkoli bi torej hotel imeti Ormož s Središčem, moral bi imenovanim plačati 6000 gld.

* * *

Jakob Sekelj, novi gospod Središča, je bil sin Blaža Sekelja, ki je imel sestro Ivana Hunyada za ženo. Bil je torej bližnji sorodnik kralja Matjaža. Narodil se je l. 1440. v ogerskem mestecu »Kevent«, katero je bil oče Blaž od Ivana Hunyada prejel in po katerem so se Sekelji v obče imenovali »von Kewend« ali »Kuent«. Že kot deček se je na strani očeta Blaža in brata Janeza navzel bojnega duha, a po smrti teh dveh se je kot mladenič pri svojem ujcu Hunyadu v vseh strategičnih strokah tako izuril, da je odrasel postal jeden najizvrstnejših vojskovodij svoje dobe.

Po smrti svojega ujca, ki je dne 11. avgusta l. 1456. v Zemunu za kugo končal slavnih del polno življenje, mudil se je Jakob Sekelj blizu tri leta pri svojem bratu Tomažu, priorju v Varni. Komaj pa je bil Ivana Hunyada sin, Matjaž za kralja izvoljen, poklical je nade-

polnega mladeniča Jakoba Sekelja k sebi ter mu je bil ne le kot svojemu sorodniku, s katerim je preživel otroška leta, temveč tudi zaradi njegove vsestranske vojaške izurjenosti in plemenitega značaja, ves čas svojega življenja zelo naklonjen. Še-le 24 let starega izvolil si je za svojega svetovalca. In tega zaupanja se je Jakob Sekelj tudi vedno vrednega skazal. Svojemu vladarju verno in zvesto udan posvetil je svoje duševne in telesne moči v njegov blagor ter veliko pripomogel k njegovi časti in slavi. Zlasti pa ga je s svojo izurjenostjo in svètom podpiral v borbi s cesarjem Friderikom, ki je Sekeljem, — kakor smo že zgoraj omenili, pripravila novo domovino na Štajerskem.

Po smrti kralja Matjaža (6. aprila 1490) podal se je Jakob Sekelj k cesarju Frideriku ter mu, izročivši vse trdnjave, katerih se je bil kralj Matjaž na Štajerskem polastil, prisegel zvestobo. To sta storila tudi njegov brat Nikolaj in stričnik Benedikt. Cesar Friderik jih je na to povzdignil v stan baronov ter jim je na Jakobovo l. 1490 ne le mesto in grad Ormož z vsem, kar je k njemu spadalo, — torej tudi Središče, za 24.000 gld. izročil, ampak tudi Borl za 12.000 gld. zastavil, kar je dne 1. septembra t. l. še s posebno listino potrdil.

Naselivši se za stalno v Ormožu, ponemčil je baron Jakob Sekelj svoje madjarsko ime: »Szekely« s tem, da je v njem izpustil prvo in

zadnjo črko. Zanaprej se je podpisoval brez-izjemno le »Zekel«.

Zaradi Ormoža in Središča je imel z grofi Schaunbergi dolgoletne pravde, ki so se pa vsled cesarjevega upliva za-nj in njegove dediče rešile ugodno.

Veliko škodo so njemu in njegovim podložnikom napravili Turki, ki so meseca avgusta l. 1493. zopet na Štajersko prihruli. Posrečilo se mu je sicer, s pomočjo nemških vojakov pregnati sovražnika iz dežele, a sledov turške besnosti ni mogel izbrisati.

Zlasti so zelo trpeli Središčani, ki so si še od zadnjega turškega napada l. 1479. le za silo opomogli. Vrhu tega so nje obiskale tudi slabe letine z draginjo, lakoto in različnimi boleznimi, in v trgu je nastala tolika beda, da še premožnejšim posestnikom ni bilo mogoče, graščini dolžne davke redno plačevati. Prosili so torej Jakoba Sekelja, naj ima ž njimi potrpljenje. A on je storil še več. S posebnim pismom, danim v Ormožu dne 14. marca leta 1494. jim je velikodušno spregledal precej davkov in vso navadno roboto ter je določil, da ima trg odslej ormoški graščini ob Mihaelovem vsakega leta odrajtovati le 50 ogerskih goldinarjev. Le, če bi njegovi nasledniki trpeli silo in bi se zboljšali časi, sme graščina od tržanov zahtevati roboto in prvotne davke.

Pa Jakob Sekelj ni bil le ljudomil in usmiljen gospod, ampak tudi bogoljuben, za vse dobro vnet kristjan. Kakor veren sin svoje duhovne matere, svete katoliške cerkve, se je za razvoj krščanskega življenja med svojimi podložniki z vsemi močmi trudil ter je v ta namen mnogo žrtvoval. Najlepši spominek njegove gorečnosti in darežljivosti za čast božjo in zveličanje duš je samostan frančiškanov v Ormožu, katerega je bil v pomoč sosednim duhovnijam leta 1495. ustanovil.

Omenjeni samostan frančiškanov z veličastno cerkvijo je stal za sedanjo mestno hišo v Ormožu na južno-zahodni strani ob Dravinem obrežju, ondi, kjer dandanes stoji hiša pokojnega dr. Magdiča. Že dne 16. aprila 1493 je vsled svoje prošnje dobil Jakob Sekelj od papeža Aleksandra VI. dovoljenje, da sme v Ormožu postaviti samostan frančiškanov, pa z zidanjem se še zaradi preteče turške vojske ni moglo takoj pričeti. In ker so Turki, kakor leta 1493, tudi v naslednjem letu obiskali slovenski Štajer, bil je vogelni kamen vložen še le leta 1495. Pa tudi zdaj so prišle razne, nepričakovane overe vmes. Zlasti pa se je delo zavleklo vsled kuge, ki je koncem petnajstega veka obiskala naše kraje in tako je bila stavba še le leta 1504. dovršena. Toliko sijajnejše vršilo se je pa dne 4. oktobra t. l., na god sv. Frančiška Ser. posvečevanje nove cerkve. S posebno slovesnostjo

je cerkev posvetil takratni sekovski škof Krištof II. iz plemenite rodovine Zach in v samostan vpeljal prve frančiškane, ki so za naprej krog in krog blagonosno delovali, dokler ni jožefinizma kužna sapa leta 1786. tudi tega samostana ugonobila.

Ustanovnik Jakob Sekelj dneva posvečevanja nove cerkve ni učakal, kajti že dne 27. avgusta 1504 je bil po kratki bolezni v Soboti na Prekmurskem v Gospodu zaspal. Njegove telesne ostanke so prepeljali v Ormož, kjer so nje položili v rodbinski žerf frančiškanske cerkve.

Njegova nepričakovana smrt je Središčane tembolj nemilo zadela, ker jim je blagi pokojnik bil večkrat obljubil, da bode takoj po dovršenem samostanu, ustanovil v Središču lastno duhovnijo. A česar ni mogel izvršiti oče Jakob Sekelj, izvršil je vsled očetovega naročila sin Lukež kmalu potem, ko je bil polnoleten postal. Že leta 1515. je dal cerkvico sv. Duha višje Središča povečati in zvonik pristaviti.

* * *

Prvotno cerkvico sv. Duha, sedanji presbiterij, — dal je l. 1316. postaviti nemški red, ko je ustanovil tik Središča hospital (zavetišče) za onemogle popotnike in romarje.

Pa ta hospital je kmalu prenehal. Komenda nemškega reda pri Veliki nedelji je namreč vsled

večkratnih sovražnih navalov in slabih letin, pa tudi vsled slabega gospodarstva že koncem 14. veka zagazila tako globoko v dolgove, da je morala mnogo dohodkov in zemljišč zastaviti in opustiti več blagodelnih zavodov. Med slednjimi je bil tudi hospital sv. Duha više Središča s cerkvico istega imena.

Blizu 100 let je potem cerkvena sv. Duha stala prazna in zapuščena ter bi brezdvomno bila celo razpadla, ko bi nje ne bil Jakob Sekelj iz usmiljenja do Središčanov, katerim so Turki cerkev sv. Jerneja porušili, l. 1491. toliko popravil, da se je mogla v njej zopet božja služba opravljati, Njegov sin Lukež pa je jej, — kakor smo že omenili, l. 1515. dal sedanjo obliko ter je okoli nje priredil pokopališče s kapelico sv. Ane.

Cerkev sv. Duha in štiri altarje v njej, potem kapelo svete Ane in pokopališče je dne 23. oktobra leta 1519. posvetil lavantinski škof Lenart Pewerl.

Pri tej cerkvi je ustanovil Lukež Sekelj bratovščino naše ljube Gospe in lastno, od nemškega reda neodvisno duhovnijo. Ta je obsegala trg Središče, Grabe, Obrež, Šalovce, Godenince in Adrijance.

O tem ima nek ormoški urbar, ki se nahaja v arhivu nemškega reda na Dunaju, doslovno to-le: « ... Mer ist daselbs (na Grabah)

ein Khirchen die man nent den heilligen Geist, die ist zu des Herrn Lucafs Zäggl's Zeiten erbaut vorden, dieselbig Khirchen die ist der Pfarrkirchen (Ormož) mit nichte Incorporiert oder zugehörig, sonnder gehört zum Gchloß vnd Herrschafft Fridau, allein das ein jeder Pharrer von Fridau muffs allen Gottesdienst als Tauffen, Prediciern, die Sacrament raichen vnd alles andere daselbs verrichten und alle Suntag und nambhafftige Feyertag durchs ganze Jar einen gsell Priester dahin verordnen. Die gmein zu Polstrau, am Graben, Obrefs, Gode-
ninzen, Adrianzen, vnter vnd ober Schalauzen haben mit vorwissen der Herrschafft alda ain Caplaney vnd Bruederschafft aufgericht vnser Frauen Bruederschafft genant; hat das haufs Suntag, noch die Pfar Fridau mit solcher Caplaney im nicht zugebietten. Es hat auch die Menig Caplan daselbs anzunemen vnd zu vrlauben, doch auch mit vorwissen der Herrschafft, darzue nun die Herrschafft Fridau zwo Hoffstatt der Gmain zu hulff bewilligt darinen ein jeder Caplan derselben Bruederschafft vnderhalten werden soll, doch solle der gewöndlich Zins vnd Steuer auch andere gehorsamb jürlich zu rechter Zeit der gemelten Herrschafft gereicht werden«.

*

*

*

Prvi lokalni kaplan pri sv. Duhu je bil Gašpar Ameisser (Mravljak), ki je še leta 1528. ondi služboval. Dne 4. julija t. l. je hodil z županom Krištofom, s cerkvenima ključarjema Miklavžem in Filipom ter z dvema Središčanoma v Radgono ter je pred izpraševalno komisijo izpovedal, da ima v svoji duhovniji 500 obhajancev, ki so vsi verni katoličani.

Čez nekaj let pa so se črni oblaki pogubljive krivovere, katero je bil prisegolomni avguštinec Martin Luter v Nemčiji zasejal, pripodili tudi v naše kraje, in protestantizma mrak se je ulegel zlasti nad mesta in trge. Tudi Središčane je okužil deloma luteranizem, najbolj pa kalvinizem, katerega so sprideni sinovi blagega Lukeža Sekelja in sosedni grofje Zrinjski strastno razširjevali. Nek zapisnik trdi, da so v drugi polovici 16. veka v Središču našteali samo 50 katoličanov; vsi drugi so bili kalvinci. In kalvinizem je zadušil mlado duhovnijo svetega Duha ter se potem blizu 50 let šopiril po Središču in sosednih krajih.

Sreča za našo domovino, da je v tej pretužni dobi sekovsko škofijo vladal mož, ki je bil od krščanskega duha skoz in skoz prešinjen, neprestrašen in jeklenega značaja, za resnico in pravico vnet in goreč višji pastir, katerega zgodovina po vsej pravici slavi in ga apostola Štajerske imenuje, namreč Martin Brenner. Ta

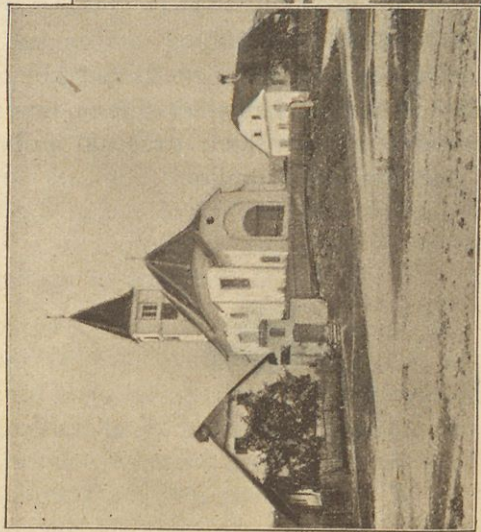
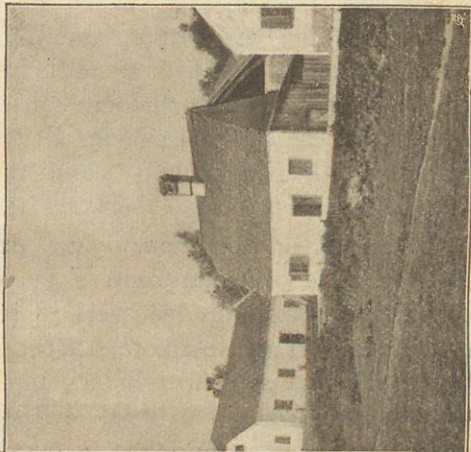
je s pomočjo nadvojvode Karola, in po tega smrti Ernesta in Ferdinanda, trebil in skoraj do cela iztrebil pogubljivo seme krivovera iz dežele in vredil precej zmedene in žalostne cerkvene razmere na Štajerskem. Pričeto delo je nadaljeval njegov istotako slavni naslednik, škof Jakob Eberlein.

V tem času tako imenovane protireformacije, ko se je protestantizem s kalvinizmom vred moral umakniti katoliški veri, in je krščanstvo prerojeno in vsake zmote očiščeno, začelo vsepovsodi kazati svojo oživljajočo moč, je duhovnija Sv. Duha zopet oživela. Med središkimi tržani pa se je vzbudila želja, v čast žalostne Matere božje postaviti kapelo.

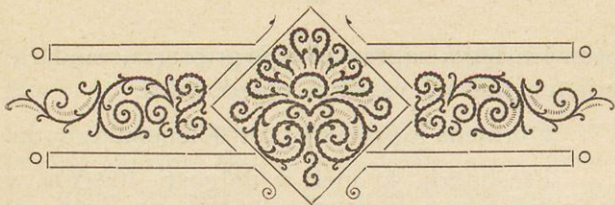
A sedaj se je oglasil nemški red kot prvi ustanovnik cerkve sv. Duha ter si je po mnogoletnih pravicah z ormoškimi graščaki priboril patronat čez središko župnijo.

Rojstna hiša p. n. gospoda Lavrencija Herg,
zlatomašnika, v Središču.

Kapela žalostne Matere božje v Središču.

I.

Kapela žalostne Matere božje v Središču.

Nedvomljiva priča čiste, trdne vere in pobožnosti Središčanov je lična, v novejšem času prenovljena kapela žalostne Matere božje. To, Središčanom od nekdanj zelo priljubljeno Marijino svetišče stoji na vzhodnem koncu »Brega« tik »Placa« (trga), ter se vzvišano nad hiše prijazno ozira po trgu in njegovi okolici, k sebi vabeč častilce device Marije, Matere božje.

Podajva se torej, dragi čitatelj, tudi midva v duhu tje, ter si najpred natančneje ogledjva kapelo in njeno znotranjo opravo, potem pa se še ozriva tudi v preteklost tega, svoje dni slavnega in zelo obiskovanega Marijinega svetišča.

a) Opis kapele.

Kapela žalostne Matere božje v Središču sicer ni kaka umetniška stavba, a ker je še precej pravilno postavljena ter ima prav ugodno in

primerno lego, napravi, dasi je priprosta, vendarle prijeten utis na vsakega ogledovalca.

Obrnjena je pravilno proti solčnemu vzhodu.

Presbiterij, ki meri v dolgosti 10·60 *m*, v širokosti 5·93 *m* v visokosti pa 6·40 *m*, ima tri strani osmerovogelnika ter je tudi temu primerno obokan.

Osredje je 8·48 *m* dolgo, 7·15 *m* široko in 6·66 *m* visoko. Razdeljeno je v dva široka čveterokota. Križni svodi slonijo na prizidnih slopovih. V zadnjem čveterokotu je majhen kor, ki sloni na dveh stebrih.

Na večerni strani je kapeli prizidan zvonik, skozi katerega vodijo velika vrata v hišo božjo. Njegova streha je osmerovoglata piramida in s kositrom krita. Sedanjo lično obliko je dobil zvonik leta 1899.

Žagrad na severni strani presbiterija je precej tesen ter nima nič posebnega.

Na vzhodni strani presbiterija se nahaja prizidek, namreč precejšnja lopa z velikimi dvo-krilnimi vrati proti »Placu« in manjšimi ob straneh. V tej lopi stoji altar s sliko žalostne Matere božje in prenosna prižnica. Tukaj se služi sv. maša le ob primicijah in drugih izrednih svečanostih, ko se zbere ogromna množica ljudi ter se pod milim nebom udeleži sv. opravila. Ta lopa se imenuje »kapelica«.

Znotraj v kapeli so pa trije altarji, namreč glavni in dva stranska.

Glavni altar v presbiteriju ima v sredini lep kip žalostne Matere božje z dragoceno krono na glavi in mrtvim Jezusom v naročju. Na straneh stojita na evangelijski strani sv. Janez evang. in angelj s križem, na epistelski pa sv. Štefan, mučenec in angelj s kladivom in žreblji.

Nad žalostno Materjo božjo, vrhu altarja, se nahaja slika sv. Miklavža, škofa, katerega posebno mlinarji častijo.

Tabernakelj z dvema angeljema ob straneh je sicer priprost, a vsekako dostojen. V njem je majhen ciborij in lična, v gotiškem slogu izdelana monštranca iz nepristne kovine.

Ta altar je dal leta 1864. s prostovoljnimi doneski prenoviti takratni središki župnik Jožef Simonič.

Stranska altarja stojita v osredju kapele in sicer: na južni strani altar sv. Antona Pad., na severni pa altar Marije, pomočnice kristjanov.

Altar sv. Antona Pad. ima v sredini sliko tega svetnika, nad njo pa sliko svetega Antona puščavnika. Ob straneh se nahajata kipa svetega Petra in svetega Pavla.

Na drugem stranskem altarju je v sredini slika, predstavlja joča Marijo kot pomočnico in pribežališče kristjanov. Pod njenim širokim plaščem je zbrana velika množica ljudi iz raznih

stanov. Na straneh stojita kipa sv. Janeza Krst. in svetega Lenarta. Vrh altarja je slika dveh drugih svetnikov.

Ta altar se je do novejših časov imenoval altar sv. Križa, ter je bil svoje dni bratovski altar zelo razširjene bratovščine sv. Križa za srečno smrt, a o priliki prenovljenja stranskih altarjev in druge oprave leta 1895. so Kalvarijo s tremi križi, ki je stala na altarju pred Marijino sliko, odstranili ter jo djali na nasprotno steno.

Tik tega altarja ob koncu presbiterija je prižnica, katero zaljšajo lični kipi 4 evangelistov.

Med različnimi stvarmi, ki jih v kapeli zapazimo, je brez dvoma najbolj znamenita na videz neznatna lesena omarica, ki visi tik glavnega altarja na južni steni presbiterija. V njej se pod steklenim okvirjem nahaja prvotni čudežni kipič žalostne Matere božje, po katerem je posnet večji kip na glavnem altarju.

Ta kipič je iz mavca (gipsa), 24 *cm* visok in 16 *cm* širok; omarica je lesena, 38 *cm* visoka, 22 *cm* široka in 10 *cm* globoka, na okoli so pridjane umetne cvetlice, in sicer sedem rdečih rož spominja sedem žalostij Marijinih, pet srebrnatih pa pet ran Gospodovih. Vmes so vpletene druge cvetke, katere predstavljajo prelepe čednosti Marijine in obilne milosti, katere Mati božja deli svojim častilcem.

Oglejmo si sedaj bolj na tanko ta milostni kipič. Tukaj vidimo, da je podoba čez prsa

Marijina pretrta, desna rama z zagrinjalom, ki se Mariji spušča na pleča, je odkrhnjena in pozneje ne ravno posebno srečno z novim gipsovim nastavkom popravljena. Istotako je odkrhnjena leva Marijina rama, pest leve roke Zveličarjeve, krilo Marijino in polovica leve noge Kristusove. Ramo in krilo do kolena Kristusovega je nekdo pozneje nadomestil z gipsovim nastavkom. Pretrti in nastavljeni deli so zadej zlepljeni z močnim platnom. Obraz Marijin je jako mil, glava nekoliko sklonjena na desno stran, z desnico podpira glavo mrtvega Sina, telo je položeno čez njeno krilo, desna roka visi ravno navzdol in je z dlanjo oprta na kamen ob tleh. Obleka Marijina je pozlačena, na prsih rdečkasta, pod vratom srebrnasta, solze pod očmi so zaznamovane z modrimi kapljicami, kaplje krvi na Sinovem truplu so rdeče barve. Marijino obuvalo na desni nogi je rdeče, leva noga je zakrita. Podoba je vzlita po vzorcu in je vzadi votla.

Ker pa je omarica s kipom vred postarana in poškodovana, bo vse prenovljeno in na evangeljsko stran v kapeli postavljeno; tukaj bo primerniši prostor za ta dragoceni biser izvoljenega svetišča žalostne Matere božje, kraljice mučenikov, naše zavetnice in tolažnice žalostnih.

Sliki Srca Jezusovega in Marijinega sta leta 1855. kupila in kapeli darovala Anton in Katarina Šinko, tržana v Središču. Dne 15. ap-

rila t. l. je obe blagoslovil takratni središki župnik Jakob Šalamun.

Podobe štirnajsterih postaj križevega pota dobila je kapela leta 1895. Naslikala sta nje leta 1842. Franc Nager in Edvard Amon v Gradcu za župnijsko cerkev sv. Duha. Ker je središki župnik Vilibald Venedig leta 1893. omislil za župnijsko cerkev nov križev pot, so stare, že zelo poškodovane slike prodali nekemu posestniku v Obrežu. Od njega stá nje kupila središki župan Ivan Kočevár in Josip Šinko, a pridne Središčanke so nje dale lično prenoviti ter nje darovale žalostni Materi božji v kapeli. Dne 25. marca 1895 je ta prenovljen križev pot slovesno blagoslovil o. Janez, gvardijan kapucinov v Varaždinu.

Svetilnico za večno luč v presbiteriju je leta 1901. darovala rodbina rajnega tržana Jurija Zadravca.

Stari bronasti lesteneč, ki visi v osredju kapele, je bil svoje dni last bratovščine svetega Križa.

Sedanje klopi je dobila kapela leta 1839, kamenit tlak pa leta 1875. Za slednjega je sporočil bil rajni Matija Plepelec 360 gld.

Leta 1888. so kapelo lično pobarvali in v njej marsikaj popravili.

Na koru so orgle srednje velikosti, ki imajo 6 spremenov. Dasi so primeroma majhne, se vendar kot prvo delo slavnoznanega orglar-

skega mojstra Jožefa Brandl-na v Mariboru odlikujejo kakor po pnevmatični sestavi, tako po drugi upravi ter so dragocen kinč za kapelo. Na belo nedeljo (1. aprila) leta 1894. so po prejetem cerkvenem blagoslovu prvič veličastno zadonele v čast Bogu in Mariji ter v zahvalo blagi Seinkovičevi rodbini, ki je za nje darovala 700 gld. Dal Bog, da bi donele ter čast božjo poviševale še sto — in stoletja!

Poprejšnje orgle so bile iz leta 1776. Pri-poveduje se, da je nek Lončarič, posestnik sedanje Čohaševe hiše v Središču, sporočil vse svoje, precejšnje imetje vdovi Plepelec, krčmarici v Središču, ki mu je v dolgotrajni bolezni bila usmiljeno stregla. Toda v oporoki je ob jednom določil, da mora ona za središko kapelo kupiti nove orgle. Plepelčka je sicer kupila orgle, a te so bile baje stare.

V zvoniku nam je omeniti pred vsem uro, ki četrтинke bije. Napravil jo je in leta 1875. v zvonik postavil Ivan Pogačnik, urar v Podnartu pri Kropi na Kranjskem. Dobil je za njo 425 gld., kar se je poravnalo deloma s prostovoljnimi doneski, deloma pa iz občinske blagajnice.

Nad uro visi v zvoniku troje zvonov.

Večji, katerega je vlil Martin Feltl v Gradcu leta 1750., ima štiri lepo izdelane podobe, namreč: žalostno Mater božjo, sv. Miklavža, Kristusa na križu in nekega klečečega škofa. Napis se glasi: »Martinus Feltl hat mich gegofsen in Graz 1750«.

Srednji, najstarejši, nima podob, pač pa napis: »In honorem beatissimae Virginis Mariae hec campana pusa (fusa) est Anno 1637«.

Mali je istotako delo Martina Feltl-na v Gradcu ter je vlit l. 1756. Zaljšajo ga podobe Kristusa na križu, sv. Janeza Nep. in device Marije z Jezusom. Spodaj ima napis: »Martin Feltl goss mich in Graz 1756«.

Konečno še omenimo, da sta zvonik in kapela na južni strani zunaj zavarovana z močnimi podpornimi stebri.

b) Zgodovina kapele.

Sprva je stal na tem kraju zidan križ z majhnim kipom žalostne Matere božje v dolbini. Postavili so ga gotovo Središčani kmalu po osodepolnem letu 1479., ko so zaradi deroče Drave zapustili od Turkov požgana bivališča okoli gradu ter se dalje proti severju naselili ob starem Dravinem obrežju, kjer bivajo še dandanes. Prav v svoji sredini hoteli so namreč imeti čudežno ohranjeni kip žalostne Matere božje, da bi njenemu varstvu izročili sebe in svoje hiše.

Njih zaupanje ni ostalo brez sadu; — pogostoma so bili vslišani zdaj v tej, zdaj v drugi nadlogi. Tako je n. pr. Marija na čudežni način obvarovala in gotove smrti rešila nekega tržana,

ki jo je, ko je padel pod težko obložen voz, prosil pomoči.

Vsled tega je žalostna Mati božja v Središču kmalu zaslovela tudi po sosednjem Medjimurju in Hrvatskem. Od blizu in daleč so začeli prihajati verni v Središče, da se priporočijo tamošnji milostni Materi božji.

V obžalovanja vredni dobi reformacije, ko so se, kakor smo že omenili, strupenega kalvinizma navzeli tudi mnogi središki tržani, je čeččenje žalostne Matere božje skoraj do cela prenehalo. Takrat je bil najbrž poškodovan tudi kipič žalostne Matere božje. Koncem 16. veka pa je nek čudežen dogodek prinesel Središčanom luč spreobrnjenja ter jih zopet za Marijo pridobil. Priromala je namreč k njihovi žalostni Materi božji iz Ogerskega neka grofinja, da se ji zahvali za srečno ozdravljenje. Z obilnimi darovi je hotela tudi še djanski pokazati svojo hvalenost.

Ta čudež je vzbudil med tržani občno pozornost ter je veliko pripomogel, da so se v Središču vsi vrnili zopet v naročje sv. katoliške cerkve in postali goreči častilci žalostne Matere božje.

Posebno so se priporočali Mariji, svoji pomočnici leta 1605., ko so prihrule turške trume zopet na Štajersko. Ropali in požigali so ti divjaki najprej v Feldbach-u, Fürstenfeld-u, Radgoni in še po mnogih drugih krajih, ki leže

na levi strani Mure. Ko so bili ondi vse vkončali, udarili so prek Mure na slovensko stran ter divjali pri Negovi, v Ljutomeru, Veržeju in Ormožu. Dospeli so celo na Holm, a v Središče jih ni bilo. Ljubi Bog je tokrat prizanesel Središčanom in jih obvaroval grozovitih Turčinov. Prepričani so bili, da jih je njihova žalostna Mati božja uslišala, ko so jo prosili pomoči.

To in še marsikaj drugega, kar so bili tržani po Marijini priprošnji dosegli, dovedlo je Središčane do sklepa, na mestu zidanega križa postaviti kapelo, v kateri bi se naj veličastnejše častila njihova pomočnica.

1. Početek kapele.

Ko so l. 1834. dali tržani kapelo žalostne Matere božje belit, zasledili so zidarji na oboku, ki loči ladijo od presbiterija, sledeči napis:

»DoLorosae VlrGInI Marlae popVLVs ereXIt«, to je: Žalostni devici Mariji postavilo ljudstvo.

Iz tega kronograma razvidimo, da je kapela bila postavljena leta 1630. Kakor si Središčani še dandanes pripovedujejo, so postavili kapelo bratje Sevri ter v ta namen porabili razvaline središkega gradu, katerega so Turki bili leta 1479. porušili. Toda Sevrov v tisti dobi v zgodovini Središča nismo nikjer zasledili, pač pa Svedre. Najbrž je ljudska govorica ime predrugačila. Zelo odlična rodovina Svedrov je v

prvi polovici 17. veka bivala na sedanjem Solarovem domu na »Placu«, (trgu). Znano je tudi, da je bil Vid Sveder leta 1616. in 1630. župan v Središču. Dne 2. aprila 1616. je prodal Jurij Sigmund Stubenberški, graščak v Vurbergu in Ebensfeldu »dem Ehrenvesten und Führenmen Vido Sweder und allen seinen Erben« hosto pri Središču, njegovemu bratu Ivanu pa je daroval travnik.

Novo kapelo je blagoslovil takratni središki župnik Janez Simončič ter v njo prenesel čudežni kip žalostne Matere božje. Postavili so ga na glavni altar.

V kapeli so priredili tudi dva stranska altarja, in sicer: altar sv. Antona Padovanskega na episteljski strani in altar sv. Križa na evangelijski strani. Pri slednjem so vpeljali l. 1656. bratovščino sv. Križa za srečno zadnjo uro, ki je veliko pripomogla k poznejši slavi središke kapele.

2. Bratovščina sv. Križa za srečno smrt.

Prvotni začetnik te svoje dni vsepovsodi zelo razširjene bratovščine je bil P. Vincencij Caraffa, sedmi general družbe Jezusove. Ta je namreč okoli leta 1648. ustanovil v cerkvi svojega reda v Rimu bratovščino pod naslovom: »Bratovščina našega na Križu umirajočega Gospoda in Zveličarja Jezusa Kristusa in njegove žalostne Matere Marije« ali krajše: »Bratovščina

za srečno smrt«. V imenovani rimski cerkvi so se zbirali verni kristjani vsak petek popoldne. Izpostavilo se je presv. rešnje Telo in bili ste potem dve kratki pridigi, prva od trpljenja Jezusovega, druga pa od žalostij Matere božje Marije, katere je pod križem občutila, ko je na njem trpel in umiral njen božji Sin. Potem so zmislili vsi vsak na svojo smrtno uro in so premislili, kaj bi še bilo treba popraviti, predno se iz sveta ločijo, in na zadnje so še molili za srečno zadnjo uro. Tako je nastala bratovščina svetega Križa za srečno smrt. Papež Aleksander VII. je podelil tej bratovščini s pismom od 21. avgusta 1655. obilne odpustke.

In zdaj se je začela bratovščina širiti na vse strani, posebno pa tam, kjer so jezuiti imeli svoje zavode in cerkve.

Tudi v Varaždinu, kjer je Gašpar grof Draškovič dal l. 1640. jezuitom postaviti učilnico in cerkev, so ti za čast božjo in zveličanje duš vneti redovniki že koncem leta 1655. ustanovili tako bratovščino. Jeden izmed prvih udov je bil središki tržan Janez Bedič, ki je večkrat obiskal svojega sina Štefana, gojenca jezuitov v Varaždinu. Po njem si je nova bratovščina kmalu pridobila v Središču toliko prijateljev, da so jo že na Križevo leta 1656. v kapeli žalostne Matere božje slovesno ustanovili.

Njen namen je bil, pripravljati svoje ude na srečno smrt in sicer po premišljevanju

Kristusovega trpljenja in pa po krščanskem življenju. Bratje in sestre so se zbirali ob določenih dnevih v kapeli, kjer se je izpostavilo Najsvetejše in potem je bila pridiga ali premišljevanje o trpljenju Jezusovem ali o žalostih Marijinih ali pa o štirih poslednjih rečeh; na zadnje so še udje skupaj molili in se spominjali bolnih in rajnih udov bratovščine.

Dobra dela, ki so nekatera bila tudi z odpustki obdarovana in udom zelo priporočena, so bila ta-le: Večkratno prejemanje sv. zakramentov, posebno o dnevih zborovanja; vsak mesec enkrat, ali vsaj nekaterekrati v letu se naj pripravijo na smrt; dobro je, če zamorejo tudi ob delavnikih k sveti maši prihajati; naj opravljajo dela usmiljenja, naj obiskujejo bolnike in naj skrbijo za to, da bodo o pravem času s sv. zakramenti prevideni; rajne brate in sestre naj spremljajo na pokopališče; naj v duhu pokore Jezusa v njegovi ljubezni do trpljenja posnemajo; naj se priporočajo žalostni Materi božji; naj molijo jeden za drugega, da bi jim Bog podelil milost srečne zadnje ure.

Ta bratovščina se je, kakor drugod tudi v Središču, naglo razširila ter je središki kapeli pridobila vedno večje število dobrotnikov. Že leta 1657. je imela bratovščina sv. Križa lasten vinograd in nekaj gotovega denarja, leta 1752. pa dva vinograda v Vinskem vrhu.

Iz poznejših let vemo le toliko, da je tudi to žlahtno cvetko poparila strupena slana zloglasnega jožefinizma.

3. Božja služba v kapeli do cesarja Jožefa II.

Novega Marijinega svetišča so se razveselili ne le Središčani, ampak tudi drugi častilci Matere božje, ki so potem vedno v večjem številu prihajali tje, zlasti odkar je bila ondi ustanovljena bratovščina sv. Križa. Vsled tega je postala središka kapela slavna božja pot.

Razumeva se, da se je za domače in tuje častilce Matere božje vršila v kapeli večkrat slovesna božja služba. Ob takih priložnostih so se zbrali verni navadno v župnijski cerkvi sv. Duha in šli od tam v procesiji v kapelo. Tam je bila potem slovesna sveta maša in ob določenih dnevih tudi pridiga ali premišljevanje za brate in sestre sv. Križa.

Kolikor nam je znano, šla je procesija iz župnijske cerkve v kapelo ob sledečih dnevih:

a) Na velikonočni torek, dokler je še bil zapovedan praznik;

b) na praznik vnebohoda Kristusovega ali na Križevo, ko je župnik pri altarju sv. Križa imel slovesno sv. mašo in pridigo;

c) dne 3. maja, — god najdenja sv. Križa, čeravno ni bil več zapovedan praznik, je vendar

šla procesija iz farne cerkve v kapelo, kjer je bila pri altarju sv. Križa sv. maša, po kateri se je dal poljubiti košček sv. Križa;

d) na binkoštni pondeljek, ko je bila spet služba božja pri altarju sv. Križa;

e) dne 13. junija, na god svetega Antona Padovanskega, ko je bila pri altarju sv. Antona sv. maša in pridiga;

f) dne 4. julija, na god sv. Ulrika, škofa, v namen, naj bi Bog celo okolico obvaroval toče, bliska in groma; takrat je bila pri velikem altarju plačana popevana sv. maša;

g) dne 5. avgusta, na god Marije snežne;

h) dne 6. avgusta, na god Gospodovega spremenjenja na gori, sveta maša pri altarju sv. Križa;

i) dne 16. avgusta, na god sv. Roka, ki je kužni patron, ravno tako sveta maša pri altarju sv. Križa;

j) dne 8. septembra, rojstvo dev. Marije — zadnja procesija v kapelo in tam pri prednjem altarju sv. maša in pridiga.

Tudi na Markovo je šla procesija v kapelo, kjer je bila sv. maša pri altarju sv. Križa.

Razun tega je bila v kapeli še večkrat sveta maša in pridiga, in sicer:

Na novega leta dan; dne 17. januarija — na god sv. Antona puščavnika; na Svečnico, blagoslovljenje sveč in procesija okoli kapele; na god sv. Jožefa; na praznik oznanenja device

Marije; na cvetni petek; na veliko Gospojnico; dne 14. septembra — god povišanja svetega Križa; 8. decembra in na sveti dan, zornice. Pred veliko Gospojnico so bile v kapeli tudi večernice. Na praznik se je o lepem vremenu služila sveta maša v kapelici zunaj, drugače pa pri glavnem altarju. Popoldne so bile zopet večernice.

Na god povišanja sv. Križa se je dal poljubiti košček Jezusovega križa.

Posebno slovesno se je obhajal god svetega Antona puščavnika. Sosednji Hrvati so prinesli mesa, klobas in prediva, tudi gotovega denarja, da bi se sv. Antonu na čast služile sv. maše, naj bi jih Bog po posebni priprošnji tega svetnika obvaroval vsake nesreče pri živini, zlasti pri ščetinasti.

Češčenje žalostne Matere božje se je najbolj razširilo koncem 17. veka, to pa vsled grozne kuge, ki je učila ljudi moliti in se zatekati k Materi božji. V tej pretužni dobi je tudi središka kapela dosegla vrhunec svoje slave.

4. Kuga v Središču.

Izmed mnogoterih občutljivih šib, s katerimi Bog v svoji pravičnosti tepe in na pot poboljšanja vodi človeški rod, ki je bil na-nj pozabil, najstrašnejših jedna je pomor ali človeška kuga. Tudi Središčani so imeli v 17. veku od nje zaporedoma grozno trpeti.

Leta 1645. jih je obiskala prvikrat ter ugonobila tudi njihovega župnika Matjaža Terčelja, ki je bil še-le ob Jurijevem leta 1644. od Velike nedelje k njim prišel. Kmalu za njim sta umrla tudi njegov očim in sestra, in koncem leta 1645. je stal farovž prazen. Jednaka osoda je zadela tudi več hiš v trgu.

Bolj srečen je bil miklavževski župnik Martin Gerič. Ta je sicer tudi bil nalezel kugo, a je srečno okrevail. Zaradi tega ga je hotel nemški red leta 1646. poslati za župnika v Središče, a tržani so temu oporekali. V nekem pismu, ki ga je v tej zadevi pisal središki župan dne 10. februarja 1646. v Gradec, čitati je sledeče: »Dovolj britkosti in strahu smo zaradi pomora že prestali, in zdaj naj bi k nam za župnika prišel od Sv. Miklavža Martin Gerič, ki je kugo imel in tudi sam pravi, da mu kužne bule še niso celo zacelile. Kdo ga bode pustil k sebi v hišo? Kako lahko se huda bolezen vtepe zopet k nam in od nas še v Medjimurje, kjer je komaj prenehala«. Da je kuga l. 1645. hudo davila v Središču, razvidimo tudi iz prošnjega pisma, ki so ga Središčani na praznik sv. treh Kraljev leta 1648. bili deželni vladi v Gradec poslali. V njem prosijo, naj bi se jim z ozirom na to, da so jih v preteklih letih bile raznovrstne nesreče zadele, štibra ali celo zbrisala, ali pa vsaj zdatno znižala. Med drugim pišejo: »Vsled nesrečne kuge, ki nas je bila obiskala,

stoji polovica hiš praznih, in za najboljše plačilo ni dobiti človeka, ki bi pomagal delati«.

V tem žalostnem času kuge pač Središčani niso mogli in niso smeli slovesno častiti žalostne Matere božje v svoji kapeli, temveč so k njej vzdihovali in se ji priporočali le na tihem.

Zato pa so se tembolj k njej skupno zatekali in pri njej iskali pomoči, ko so bili prosti tega nesrečnega gosta. Prihajali so od blizu in daleč v takih trumah, da je postala kapela pretesna.

Še večji je postal pritisk, ko so varaždinski jezuiti leta 1656. v kapeli vpeljali že imenovano bratovščino sv. Križa.

Da bi se pa o takih shodih lahko velika množica udeleževala daritve sv. maše, priredili so Središčani že leta 1658. zunaj za glavnim altarjem primerno prizidje z altarjem in z velikimi vrati, ki se odpirajo naravnost na trg.

Toda še jedenkrat in kam hujše, kakor leta 1645., je davila kuga v Središču, namreč v letih 1681. in 1682.

Dne 30. marca 1681 umrla je Marjeta Bedo, 20-letna deklica po kratki, le jednodnevni hudi bolezni. Ker je njeno truplo hitro po smrti začrnelo in so iz drugih krajev dan za dnevom prihajala žalostna poročila o kugi, bili so nekateri zelo v skrbah, a ker celi mesec april v fari ni bilo mrliča, umirili so se zopet vsi v

sladki nadi, da kuga ne pride v Središče. Meseca maja jih je umrlo 21, nekateri prav naglo, pa domači so se tolažili, da je le vročinska bolezen. Tudi junija in julija, ko jih je v vsem umrlo 30, je bilo tako. Toda meseca avgusta morali so Središčani v svojo grozo spoznati, da se je v njihovih hišah naselil nepovoljni gost kuge. Jednega za drugim je prijel strašen krč v želodcu. Nekateri so v prsih hudo bodlo, drugi so dobili po životu bule z rdeče-krvavimi pikami in večina obolelih je po nepopisljivih slabostih že v 24 urah umrla; — le malokdo je bolehal več dnij in zelo redek je bil, ki bi bil okreval. Truplo vsakega umrlega je mahoma očrnelo, da ga je bilo groza gledati, in nestrpeljiv smrad je puhtel iz njega. »To je pomor«, šlo je zdaj iz ust do ust, in vse je bilo po koncu. Nekateri so hoteli takoj pobegniti, pa kam? V Medjimurju ni bilo nič boljše in povrh je bila še meja zaprta. V Ormožu je morila in davila ravno tista kuga in tudi v Ljutomerskih goricah in onkraj Drave na Hrvaškem so padali ljudje, zadeti od kuge, kakor muhe, ki so se bile strupa nasrkale. Zato so tekali ljudje prestrašeni sem in tja in si niso vedeli pomagati, kajti grozna smrt jim je bila vedno pred očmi in za petami.

Kako daleč se je razširila kuga v avgustu leta 1681, je razvidno iz tega, da dva duhovnika iz frančiškanskega samostana v Ormožu, ki sta se žrtvovala za okužene, več nista zadostovala;

delokrog takih kužnih duhovnikov je tudi navadno bil dokaj obsežen. Začetkom septembra se je naprosil samostan, da pošlje na deželo še vsaj tri patre, »da ubogi stiskani ljudje ne bi umirali brez vsake tolažbe in v nevarnosti pogubljenja svojih duš«.

Ko je vlada zvedela o hudem razsajanju kuge v Središču, poslala je tje kužnega komisarja Ferdinanda Schierer-ja, župniku pa, ki takrat ni imel kaplana, jednega frančiškana iz Ormoža v pomoč. Vladni komisar si je izmed tržanov izvolil Andreja Tukser-ja in Jurija Čavničarja, da bi ga pri nadzorovanju podpirala. Njuna naloga je bila po cesarskem ukazu z dne 19. oktobra leta 1679., hiše za kugo obolelih zapreti in vrata z velikim belim križem zaznamovati.

Meseca septembra je bila že polovica hiš v Središču okuženih. Bolnim so jedila, pijače, zdravila in druge potrebščine dajali skozi okno. Je v hiši kdo umrl, pokopali so ga domači doma za hišo, celo na tihem, navadno po noči. Ker pa je semtertja ostal kdo nepokopan v hiši, posebno ako so domači bili že vsi umrli, nastavil je vladni komisar dobro plačane pogreb-nike. Tudi bolnišnico so napravili onkraj Trnave ter v njo spravljali osamljene bolnike.

Kakor hitro je nadzornik slišal, da je v tej ali oni hiši ali pa v bolnišnici bil kdo umrl, šel je s pogrebniki tja in je odprl hišne

dveri. Pogrebniki so potegnili mrliča s krampom iz hiše, ga vrgli na voz ter ga peljali na spodnji konec trga, kjer je pri zdajnem »pilu« bila velika kužna jama. Preden so truplo zagrebli z zemljo, potrosili so ga z živim apnom.

Takratni župan, Štefan Simonarič, ki je v naslednjem letu sam žrtev kuge postal, je pri takih priložnostih nekaterekrat odprl varaško kaso ter je kužnima nadzornikoma dal po 40 kr. za pijačo. Varaški pot, Marko Trepec, ki je moral večkrat iti v Ormož, kjer je vladni komisar navadno stanoval, je dobival za to po 39 kr., varaški pisar, Nikolaj Fux pa je za razne pisarije v kužnih zadevah zaslužil leta 1681. in 1682. vkup 18 gld.

Leto 1681. je šlo h koncu, a kuga je davila naprej. Od hiše do hiše se je pomikal angelj morije in se ni zmenil ne za starost, ne za stan. Zdaj je segel po nježnem detetu, ki se je veselo igralo v maternem krilu, in takoj se je revče začelo lecati in bilo je po njem. Zdaj je razlil smrtni strup po žilah materi ali očetu in ni ga ganilo milo jokanje nedolžnih otročičev, ki so ostali kot sirote brez vsake podpore celo osamljeni na svetu. Možu je pobral ljubo ženo, ženi pa dragega soproga, prijatelju je vzel prijatelja, revežu dobrotnika, — in tako je kosila kosa neizprosljive smrti brez razločka in usmiljenja posebno v jeseni l. 1681. in v spomladi l. 1682. Navadno je okužil prvi za kugo umrli v hiši

tudi vse druge, in jednega za drugim je odpeljal angelj smrti na drugi svet.

Da v toliki stiski ljudje niso na Boga pozabili, je lahko misliti, vsaj je znano dovolj, da nevolja uči moliti. Tudi v Središču se je v tem času hudega obiskovanja božjega obračalo ljudstvo po priprošnji svetnikov k Bogu, in še-le doba cesarja Jožefa II. je marsikaj odpravila, kar se je bilo o času kuge upeljalo.

Posebno zaupanje je imelo ljudstvo do svetega Frančiška Ksav., katerega god je, dasi-ravno ni bil zapovedan praznik, skozi celo stoletje praznično obhajalo. Tudi devetdnevnic, ki so se ovemu svetniku v čast dne 25. novembra začele in pri katerih so se po sv. maši molile litanije sv. Frančiška z deveterimi očenaši in češčena si Marija, so ostale celih 100 let v navadi kot živ spomin zaupanja ljudij v priprošnjo ovega svetnika.

Tudi sv. Boštjana si je središka župnija izvolila ob času kuge za svojega posebnega priprošnika ter je njegov god (20. jan.) zelo slovesno obhajala. Štatva tega svetnika je stala v župnijski cerkvi sv. Duha v kotu pri roženvenškem altarju in je bila še-le vsled ukaza knezoškofa Antona Martina Slomškega kot nedostojna odpravljena. Na dan sv. Boštjana je prišlo od vseh stranij, posebno iz Medjimurja, mnogo ljudij, ki so prinesli raznovrstne darove, kateri so se porabili za sv. maše.

In ko bi zamoglo govoriti zidovje središke kapele, povedalo bi nam, koliko tisoč pobožnih je v onih žalostnih časih povzdigovalo svoje roke zaupljivo k žalostni Materi, ki drži mrtvega Sina v svojem naročju in kliče k sebi vse, rekoč: »Pridite k meni vsi, ki ste obteženi in žalostni, in jaz vas hočem olehкотiti in razveseliti«. Povedalo bi nam, koliko solz se je ondi prelilo, koliko gorečih molitev opravilo, da bi Bog odvrnil hudo šibo.

Slednjič se je Bog ljudstva vendar usmilil in njegove prošnje uslišal. Pripoveduje se, da je v spomladi leta 1682. iz Mladolesa priletela neka ptica ter se vsedla na vejo nekega drevesa. Ker je v enomer prepevala: »Pij, pij pibrl«, opozorilo je njeno petje ljudi na neko travo, ki po senožetih raste in kateri »pibrl« pravijo. To cvetlico so začeli pobirati in jo sušiti. Posušeno so v vodi za pijačo kuhali, ali pa v stopah stolkli, stolčene borovice in ržene moke primešali ter si obliže ali »flaštre« naredili. Te so si vezali na glavo in obvezane glave nosili, dokler ni kuga prenehala. Kateri so nosili take obliže in pili ômenjeno pijačo, so ostali baje vsi pri življenju. Vode ni bilo varno piti, ker je bila okužena; večji del so umrli za kugo vsi, ki so pili vodo. Namesto vode so pili semtertja sirotko. Pri Jurinovi hiši tik kapele na »Bregu« so baje ostali vsi živi, dasiravno sta dva moška bila celo pogrebnika in sta imela

mного opraviiti z umrlimi za kugo. Pila sta samo sirotko in tudi drugače sta živelā zelo zmerno in sta jedla celo malo.

Ko je meseca maja leta 1682. bila kuga izvršila svoje grozno delo, stala je večina hiš praznih. Po trgu je vladala strašna tihota, le tu in tam se je razlegalo mīlo zdihovanje zapuščenih sirot in povelje od vlade imenovanih nadzornikov, ki so še tudi po prenehanju kuge imeli mnogo opravkov. Hiše, v katerih je bil kdo za kugo umrl, so morali kaditi z močno dišečimi rečmi: s kozjim rogom, starimi podplati, konjskimi kopiti, kravnjekom itd. Staro pohištvo, slamo in ponošena oblačila, posebno kožuhovino so na dvorišču sežgali, novo obleko pa in tudi druge stvari, katere uničiti bi bila škoda, so nesli k Dravi in djalī za tri dni v tekočo vodo. Pa preden so smeli take stvari zopet rabiti, so nje morali še v zaprtih sobah kaditi.

Ako primerjamo stare varaške zapisnike z novejšimi, razvidimo, da so v Središču za kugo izumrle sledeče rodbine: Fic Kopijar, Vidič, Arnec, Streler, Senica, Kiselak, Jurgec, Vinko, Cocl, Geklač, Hlitič in več drugih. Naselili so se potem većinomā iz Medjimurja in Hrvatskega, kjer kuga ni bila zahtevala toliko žrtev, kakor v Središču. Iz Veržeja pa je prišel v Središče kužnar Kralj, ki je v poznejših letih delal vsestranske razprtije.

Po dovršenih opravkih so pregledali razne zapisnike za kugo umrlih in potem sošteli kužne žrtve. Našteli so jih 592. Takratni župnik Andrej Anton Golob je potomcem v spomin zapisal pred umrlimi meseca junija leta 1682. v mrtvaško knjigo sledečo opazko:

»Anno 1681. mortui sunt in peste 592. Extra vero 75. Expositus fuit Andreas Antonius Gollob tunc temporis Parochus ad S. Spiritum penes Polstraviam«.

Kratke besede, a kaki občutki so obhajali njega, ki jih je pisal!

Kužni komisar Ferdinand Schierer je dobil od vlade spričevalo, da se je o času kuge v Središču hvalevredno obnašal in da je svoje dolžnosti točno izvrševal.

5. Nekateri čudežni dogodki.

Ker je Marija v svojem življenju okuševala najgrenkejša trpljenja in najbitkejšo žalost, zato ji je dal večni Bog prečudno moč, tolažiti žalostna srca, brisati solze jokajočim in lajšati trpljenje trpečim.

Te svoje moči se je božja Mati v blagor svojih otrok neštevilnokrat posluževala tudi v središki kapeli. Uslišala je mnogo žalostnih in trpečih ter jim je v raznih nadlogah ljubeznivo pomagala.

Da Središčane in druge še bolj utrdimo v zaupanju do žalostne Matere božje, hočemo tukaj iz starejše in novejšje dobe navesti nekatere čudežne dogodke, katerih spomin se je še do danes ohranil živ vsaj pri starejših Središčanih.

a) Neka odlična gospa iz Konjic, ki je bila že pred mnogimi leti vsled hude bolezni popolnoma oslepnila, se je peljala v Varaždinske toplice. Ko dospe v Središču do razpotja, oglasijo se zvonovi v bližnji kapeli. Na njeno vprašanje, kje in zakaj da zvonijo, ji odgovori nek tržan: Sedaj bode v kapeli žalostne Matere božje sveta maša. Neka skrivna moč jo vleče v kapelo. Zaradi tega prosi tržana, naj bi jo peljal v kapelo, da se bode udeležila svete maše. Vozniku pa naroči, naj izpreže konje in nje nahrani, po končani sv. maši pa naj pride po njo v kapelo. Ko voznik čez nekaj časa zapazi, da se ljudje že iz kapele vračajo, gre hitro po svojo gospo. A kako se začudi, ko jo zagleda iti po cesti brez tuje pomoči. Že od daleč mu vesela kliče: Hvala Bogu in Mariji; tukaj sem našla jaz prave toplice. Mariji, žalostni Materi sem se zaobljubila in takoj sem spregledala.

Vsa presrečna se je vrnila domov, a čez kratek čas je prišla zopet v Središče z lepim darom za kapelo. Darovala je dragoceno mašno obleko z dalmatikami.

b) V Kaniži na Ogerskem opeklo se je jedino dete premožnih starišev tako močno, da

so najspretnjši zdravniki, poklicani k otroku, izjavili, da ni nobene pomoči; — dete bode čez par dni umrlo. Mati, — vsa preplašena, ne ve, kaj bi storila. Toda sedaj se spomni, da ji je svoje dni nekdo obširneje poročal o čudežih, ki se godijo v kapeli žalostne Matere božje v Središču. V zaupljivi molitvi se obrne tudi ona k žalostni Materi ter obljubi lep dar za središko kapelo, če njen otrok ostane pri življenju. In Marija je pomagala. V začudenje vseh zdravnikov zginejo čez noč vse opekline in dete je zdravo.

Kmalu potem priroma mati z detetom v Središče ter daruje žalostni Materi božji srebrno krono, ki je imela na vrhu leskeč rdeč kamen.

c) Nek otrok je hitro po rojstvu izgubil vid ter je postal slep. Štiri leta je njegova mati iskala pomoči pri raznih zdravnikih, a brez vsakega uspeha. Ko se je pa bila k žalostni Materi zaobljubila, je otrok zopet spregledal in ozdravel.

d) Neka deklica se po prestani hudi bolezni ni mogla po koncu zravhati in hoditi. Dasi drugače zdrava je morala ali sedeti ali ležati ali se po rokah in nogah dalje pomikati. Zdravniki so trdili, da ji hojo ovira krč v želodcu. Več let je reva bila v takem stanu ter se je vsakemu usmilila, ki jo je videl, a nikdo ji ni mogel pomagati. In vendar je naglo

ozdravela, ko se je bila žalostni Materi božji v Središču zaobljubila.

Po takih in enakih čudežnih dogodkih se je širila in množila slava središke kapele.

Pripoveduje se, da je v kapeli svoje dni viselo več zaobljubnih, vmes prav umetnih slik, mnogo srebrnih src in drugih dragocenostij, katere so bili verni žalostni Materi božji darovali v zahvalo za prejete dobrote.

Te spominke hvaležnosti so večinoma že koncem 18. veka odstranili. Deželni komtur Alojzij grof Harrach je našel l. 1791. o priliki svoje vizitacije v tabernakelju le še jedno srebrno in pozlačeno srce. Naročil je dne 7. septembra t. l., naj se proda in denar izroči cerkvi.

6. Volila in imetje kapele.

S češčenjem žalostne Matere božje množilo se je tudi imetje kapele, kajti verni otroci Marije so se njenega svetišča v Središču radi spominjala kakor v življenju z različnimi darili, tako zlasti ob smrtni uri z znatnimi volili. Vsled tega je dobila kapela več hiš, vinogradov, njiv in drugega blaga, pa tudi precej gotovega denarja, a vse to je, — Bogu bodi potoženo, v drugi polovici 18. veka izginilo.

Nam so znana sledeča večja volila:

Leta 1641. je sporočil središki tržan Pavel Ruklič vse svoje imetje cerkvama sv. Duha in

žalostne Matere božje. Hišo in zemljišče so prodali za 200 gld., za premakljivo blago so pa dobili okoli 50 gld. Vsled tega je prišlo na kapelo 125 gld.

Leta 1657. je posedala kapela že jeden vinograd. V njem se je istega leta pridelal jeden štrtinjak vina, leta 1658. pa so nabrali že štiri štrtinjake. Cehmeštra sta bila Matija Strašnak in Ivan Kolarič.

Leta 1663. sta Blaž in Marina Šupatek, ker nista imela otrok in drugih postavnih dedičev, volila vse svoje imetje kapeli žalostne Matere božje v Središču. Hišo in njivo je dne 21. septembra t. l. kupil Ivan Kosec, tržan in cehmešter za 70 gld.

Leta 1692., dne 14. aprila je sporočil Jurij Sul, starejši sin takratnega središkega sodnika in župana Janeza Sula, svoj veliki vinograd v Kajžarju cerkvama sv. Duha in žalostne Matere božje z dolžnostjo, da se njegovemu ujcu, Ivanu Matekoviču, župniku pri Sv. Petru tik Krapine izplača 50 gld. Ta je dobil tudi konja s sedlom.

Zdi se nam vredno tukaj omeniti, da je leta 1692. vsa Sulova rodovina v teku 14 dnij za legarjem umrla. Prvi je dne 14. aprila umrl 9-letni sin Mihael. Temu je čez dva dni sledil Jurij, dne 19. t. m. ste pa zaspali 15-letna Gera in 12-letna Katarina. Čez dva dni (21. t. m.) je svojim otrokom v večnost sledila mati Barbara,

stara 46 let, dne 27. t. m. pa oče Janez v 60. letu svoje dobe.

Leta 1713. dobila je kapela lep vinograd na Velikem Kogu. Sporočil ga je bil dne 3. maja t. l. umrli tržan Mihael Modrinjak, katerega mrtvaška knjiga imenuje velikega dobrotnika bratovščin in cerkvâ.

Tudi Marina, soproga Andreja Beda, kužnarja v Središču, je bila velika dobrotnica središke kapele. V svoji ustmeni oporoki z dne 20. januvarija 1735. je volila vse svoje imetje kapeli žalostne Matere božje. Po njeni smrti je njen soprog Andrej Bedo sicer trdil, da mu je žena vse v dosmrtni užitek prepustila, a ker ni imel prič, mu niso verjeli. Prosil je torej župana Andreja Simunariča, naj mu dajo vsaj nekatere stvari. Dali so mu polovico mlina na Dravi za 80 gld., eno kravo za 5 gld., teličko za 3 gld., 3 svinje za 2 gld. in kobilo za 10 gld. Vse drugo so pobrali cehmešter Matija Kolar in tržani Štefan Plepelec, Mihael Dečko in Tomaž Borko.

Po smrti že imenovanega Andreja Simunariča dne 10. septembra 1746 je začela vsled pritožbe Andreja Beda in takratnega središkega župnika Pankracija Rebernika tudi to stvar višja gosposka strogo preiskovati. Zlasti se je oglasil nemški red kot patron župnije ter je zahteval, naj tržani vrnejo kapeli, kar so ji bili vzeli.

Andrej Bedo, ki je vsled upliva nemškega reda postal leta 1749. sodnik in župan v Središču, je dne 3. junija t. l. sestavil natančen popis vseh stvari, katere je bila njegova žena že leta 1735. sporočila kapeli, a so nje vzeli tržani.

Ta popis se glasi:

Cehmešter Matija je vzel:

Dve veliki slanini in vse meso v vrednosti	25	gld.	—	kr.
konja vrednega	12	»	—	»
ženski kožuh	8	»	—	»
8 cvilihastih vreč à 1 gld.	8	»	—	»
1 novo in 1 staro plahito za zrnje sušiti	2	»	30	»
1½ drevenke prosene kaše	2	»	—	»
3 kolovrate à 30 kr.	1	»	30	»
1 plug	1	»	30	»
3 sodčke in 3 večje lajte za žito . . .	1	»	30	»
za sane pripravljeno drevo	1	»	—	»
2 sekiri	1	»	—	»
predivo in povosmo	2	»	—	»
8 drevenk žita	6	»	—	»
8 laktov cviliha à 15 kr.	2	»	—	»
rjuhe za postelj in mizo	5	»	—	»
škrinjo	—	»	15	»
12 lesenih žlic	—	»	3	»
80 funtov zabele à 6 kr.	8	»	—	»
voz sena	2	»	—	»
tunjo za zabelo	1	»	—	»
posteljo z blazino in z zglavniki in nekaj manjših stvari	6	»	—	»
Štefan Plepelec je imel konja vrednega	4	»	—	»
Mihael Dečko 40 laktov platna à 5 kr.	8	»	—	»
Tomaž Borko eno kravo	8	»	—	»

Ni nam znano, kako se je ta sitna zadeva razmotala, a brez dvoma so morali vrniti, kakor še več drugih.

Leta 1740., dne 20. maja je kupila gospa Barbara Gregorič njivo na Ogradih, katero je bil središki želar Andrej Posavec kapeli žalostne Matere božje sporočil.

Večletni središki sodnik in župan Andrej Simunarič je pred svojo smrtjo dne 10. septembra 1746 naročil, naj se njegovo truplo pokoplje pri župnijski cerkvi, njegova zapuščina pa obrne v prid cerkve sv. Duha in kapele žalostne Matere božje.

Pa tudi njegove zapuščine se je polastil središki magistrat in še-le vsled omenjene pravde je dobila kapela, kar ji je šlo.

Leta 1746. sporočila je Marija Ažbah kapeli njivo, katero je kupil Franc Modrinjak za 50 gld., dasiravno je bila 100 gld. vredna.

Vsled teh in drugih nam neznanih volil postala je središka kapela precej imovita, a žalibog so cehmeštri in župani z njenim premoženjem zelo samooblastno ravnali. Leta 1748. so bili kapeli dolžni 656 gld., kar je potem nemški red iztirjal in v olepšanje kapele porabil.

Kakor razvidimo iz inventarja od dne 12. septembra 1752., posedla je kapela žalostne Matere božje v Središču takrat to-le:

a) Dva dela vinograda na Kajžarju, vredna 95 gld. in hišo tam, cenjeno na 30 gld. Ta vinograd je spadal pod Dornavo in graščina je dobivala 3 gld. 49 kr. gornine.

b) Dva dela vinograda v Jastrebcih, cenjena na 60 gld. Podložna sta bila vdovi Hochenrein in letna gornina je znašala 2 gld. 45 kr. 1 dl.

c) Vinograd na Kogu, podložen graščini Stadl, — vreden 30 gld. Letni lavdemij z gornino je znašal 3 gld. 4 kr.

Nadalje je imela kapela 43 gld. 28 kr. 2 dl. gotovega denarja in dve izposojeni glavnici, namreč Matjažu Poljancu 100 gld. in pri Matjažu Šinko-tu 10 gld.

Pri vinogradu na Kajžarju je bilo 2 štrtinjaka in 2 vedri vina.

Dotični inventar našteva sledečo cerkveno opravo: 1 srebrn in pozlačen kelih s pateno; 10 porabnih mašnih plaščev; 1 mesingasta kadilnica s čolničem; 2 cinasta vrča s skledico; 4 stekleni vrčki; 4 altarni svečniki; 1 majhen svečnik; 1 lesteneč; 1 bakrena škropilnica; 1 mesingast nastenski svečnik; 12 prtičev za kelih; 9 burz; 5 pal; 8 alb; 3 humerale; 1 korok; 5 dolgih in 4 manjše altarne prte; 1 modra tofetna peča s srebrnimi zaponami; 1 rumena svilnata peča; 2 mašni knjigi; 1 mašna knjiga za rajne; 1 svetilnica in 4 obrisače.

Bratovščina sv. Križa je imela takrat dva vinograda v Vinskem vrhu, cenjena na 165 gld., potem 7 gld. 40 kr. 2 dl. gotovine in 1 štrtinjak in 6 veder vina. Nadalje se v inventarju omenja: 1 mesingast lestenec; 1 svečnik; 1 dolgi altarni prt; 1 manjši prt in 8 obrisač.

Cehmešter ali cerkveni ključar je bil Matija Golob, prošt bratovščine sv. Križa pa Štefan Plepelec.

7. Pravda z nemškim redom zaradi kapele.

Dasiravno so kapelo žalostne Matere božje postavili Središčani, še zaradi tega niso imeli neomejene vlastinske pravice do nje in njenega imetja, kajti kapela ni bila samostojna hiša božja, ampak je spadala kot podružnica k župnijski cerkvi sv. Duha. Kakor hitro si je torej velikonedeljska komenda bila priborila patronat čez župnijsko cerkev sv. Duha, postal je nemški red nekak zavetnik tudi čez njeno podružnico v Središču. Kot ta je imel v prvi vrsti pravico, nadzorovati oskrbovanje cerkvenega premoženja. Zaradi tega je morala občina letne račune o dohodkih in stroških kapele pošiljati nemškemu redu v pregled.

Istotako je pa imel tudi župnik razne pravice do kapele, kajti njegova jurisdikcija je obsegala kakor tržane, tako tudi njihovo kapelo.

V 17. veku nismo v tej zadevi zasledili nobenih pritožb proti Središčanom ne od strani nemškega reda, ne od strani župnikov. Pač pa se je početkom 18. veka vnela dolgotrajna pravda zaradi kapele, ki se je rešila neugodno za Središčane.

Leta 1725. je dal deželni komtur nemškega reda, Gvido grof Starhemberg o priliki prenovljenja kapele napraviti nad velikimi vrati grb nemškega reda. Že zaradi tega je začelo hudo vreti med tržani in župniki Jurij Lovro Artič (1723—1727), Janez Jakob Meislinger (1721—1731) in Matija Fortunat Tobinger (1731—1743) so imeli precej sitnob. Pa do pravega razpora je prišlo še-le za župnika Pankracija Rebernika (1743—1754). Ta se je namreč kmalu po svojem prihodu v Središče, pritožil pri nemškem redu in pri škofijstvu proti Središčanom češ, da mu kratijo njegove pravice.

Njegovo dotično poročilo na škofijstvo se glasi doslovno: »Inobedientes: Inter hos merito numeratur totum oppidum Polstraviense, quod nullatenus vult Parocho suo subiacere, sed a Parochi jurisdictione exemptum esse; animadvertit enim propria autoritate in oppidanos fornicarios, adulteros, puerperas infames, inscio Parocho mulcta Eccles. ad Scippum et Crucem utpote Instrumenta poenalia Ecclesiastica in filiali Ecclesia in oppido extantia. Parochum jus

habere negat verbo, quod Parochus nullum oppidanum mulctare possit, unanimiter asserit et jus mulctandi proterve praetendit ac exercet«.

V pojasnjenje te sporne točke moramo omeniti, da po takrat veljavnem kazenskem zakonu nečistnikov in prešestnikov ni smel magistrat sam soditi, ampak tudi župnik, kajti poleg magistratove je te zločince vselej zadela tudi cerkvena kazen, denarna in posebno pri prešestnikih tudi telesna.

Središki magistrat pa se ni brigal za to, ampak je sodil in kaznoval domače zločince brez ozira na župnika. Ne le, da jim je nalagal denarne globe, katerih jedno tretjino je dobila kapela, dve tretjini pa sodnik in varaška blagajnica, imel je pri kapeli tudi klop in sramotni steber ali »pranger«. Na klop so vpričo množice polagali prešestnike ter jim namerili prisojeno število batin.

»Pranger« je bil okoli dva metra visok kamenit steber, stoječ na vzvišanem prostoru niže kapele. Na stebru je bil železen obroček, na katerega so obsojenca privezali navadno kako nedeljo ali praznik, ko se je v trgu zbralo več ljudstva, da so ga prav pošteno zasmehovali, zasramovali in dražili.

Poleg te kazni še so imeli tudi drugo, še sramotnejšo od te, takoimenovano »Flaschen-

tragen«. Ti »flaši« sta bili dva velika in težka kamenita vrča, katera je moral obsojenec nesti med velikanskim veseljem mladine in drugih zijalcev ter med vsakovrstnimi zabavljicami od rotovža do »prangerja« ali okoli »prangerja« ali je pa z okoli vratu obešenima moral stati na »prangerju«.

Nadalje se je župnik pritožil, da Središčani brez njegovega vedenja nastavljajo in odstavljajo cehmeštre pri kapeli in da zapravljajo cerkveno premoženje.

Pa tudi velikonedeljski komtur Jožef grof Thurn je vložil pri deželni vladi in pri dvorni komisiji za ustanove obširno tožbo zaradi svojevoljne odprave grba nad cerkvenimi vrati in zaradi zapravljanja cerkvenega premoženja.

V zadevi odstranjenega grba je bilo mnogo oseb zaslišanih, a krivca niso zasledili. Zaradi slabega gospodarstva s cerkvenim premoženjem se je vsled ukaza dvorne komisije z dne 13. aprila 1748. vršila stroga preiskava. Ta je pokazala, da so tržani premoženje kapele brez vedenja župnikovega zelo slabo oskrbovali, cerkvena zemljišča pod ceno prodajali, denar pa za-se obdržali.

Natančno so potem pregledali vse cerkvene račune in nje v red spravili. Pokazalo se je, da ima kapela od tržanov dobiti 656 gld.

Izid te večletne pravde je bil, da so magistratu skrčili sodno oblast, vzeli ne-le oskrbovanje cerkvenega premoženja, ampak tudi kapelo ter slednjo izročili velikonedeljski komendi v neomejeno posest.

Velikonedeljska komenda je nato z vso strogostjo iztirjala dolgove, prodala večino zemljišč in denar obrnila za potrebno opravo v kapeli. Velikonedeljski oskrbnik Janez Jakob Plešnik je dal v letih 1750—1756 prenoviti celo kapelo in njeno opravo.

L. 1750. se je spravil veliki zvon in sedanji glavni altar z večjim kipom žalostne Matere božje.

Leta 1752. in 1753. je dobila kapela novo prižnico in nova stranska altarja, leta 1754. pa kapelica zunaj nov altarček z lično sliko žalostne Matere božje. Na tej sliki je bil napis: »Joannes Jacobus Pleschnigg fieri fecit Ao. 1754«.

Leta 1755. so spravili novo streho, leta 1756. pa mali zvon.

Kapela je bila sedaj sicer vsa prenovljena in zares lepa, pa uboga ter je posedala le še vinograd na Kajžarju. Njeni pičli dohodki so se odslej vštevali med dohodke župnijske cerkve svetega Duha.

Ker se je Središčanom vzela vsa pravica do kapele in njenega premoženja, je pač umevno,

da jim je poprej tako priljubljeno svetišče postajalo vedno bolj tuje; le malokdo je še daroval kaj za kapelo. Odkar pa je bil cesar Jožef II. leta 1784. zatrl vse bratovščine, med njimi tudi bratovščino svetega Križa v središki kapeli, ter odpravil večino procesij in cerkvenih shodov, izgubilo je svoje dni tako slavno Marijino svetišče v Središču zadnje ostanke svoje nekdanje imenitosti in časti; — kapela je stala zapuščena in večinoma prazna, le ob posebnih priložnostih, n. pr. primicijah in nekaterih praznikih se je zbralo v njej več ljudi.

Vrhu tega so kapelo obiskale še razne nezgode. Leta 1790. se je po nenavadnem deževju zemlja okoli kapele semtertja precej usedla. Vsled tega so stene dobile velike razpokline. Deželni komtur Alojzij grof Harrach je o priliki svoje vizitacije leta 1791. ukazal, naj razpokani žagrad, zlasti pa zvonik z železnimi zaponkami zvežejo s kapelo, njeno južno stran pa še povrh zavarujejo z močnimi prizidnimi stebri.

Leta 1800., na Petrovo pa je udarila strela v zvonik ter ga zelo poškodovala. A še-le 9. decembra t. l. je deželni komtur oskrbniku velikonedeljske komende ukazal, naj da zvonik in poškodovano streho na kapeli prej ko prej popraviti.

Še-le v novejši dobi so nastopili za kapelo bolj veseli časi.

8. Nova, vesela doba prepороda središke kapеле.

Po neumornem trudu apostolskega škofa Romana Sebastijana Zängerle-ta, katerega si je naš nepozabljeni vladika Anton Martin Slomšek bil za vzornika izvolil, se je v sekovški škofiji polagoma izgubljalo proticerkveno in nekatoliško mišljenje, ki je kot strupen sad zloglasnega jožefinizma skozi pol veka močno oviralo vsak napredek v verskem oziru.

V tej dobi verskega prepороda so se začeli tudi Središčani zopet ogrevati in zanimati za kapelo žalostne Matere božje. Zelo ugodno so v tem oziru uplivale na nje večkratne primicije, ki so se z največjim sijajem vršile navadno v zunanji kapelici. Ko je ta ali oni središki sin po končanih študijah s prvo najsvetejšo daritvijo prosil tukaj Boga sreče in blagoslova za ljubi domači kraj in ljubljениm domačinom delil novomašniški blagoslov, so se v očesih tržanov zalesketale solze čistega veselja in še precej časa po primiciji so navdajali sladki občutki njihova srca.

Vsled tega jim je postajala kapela vedno bolj ljuba in draga, in celo naravno je, da so začeli resno misliti na to, kako bi ta dragoceni spominek prejšnjih časov povzdignili do večje časti in slave. V ta namen so oskrbeli kapeli pred vsem večkratno službo božjo, potem pa tudi dostojno obliko.

Večkratna služba božja v kapeli.

Odkar je bil cesar Jožef II. leta 1784. odpravil vse shode in romarske poti, smela se je v središki kapeli le redkokedaj služiti sv. maša. Zato so se obrnili tržani leta 1839. s ponižno prošnjo na kn. šk. sekovski ordinarijat, naj bi blagovolil dovoliti, da se sme v njihovi kapeli vsaj nekaterekrat opravljati božja služba. Z odlokom od dne 27. novembra t. l. šte. 2974 jim je knezoškofijstvo dovolilo, božjo službo v kapeli žalostne Matere božje na belo nedeljo, ko se naj slovesno obhaja patrocinij, in ob dveh Marijinih praznikih, namreč na Veliko in Malo Gospojnico.

Pozneje so dobili od kn. šk. lavantinskega ordinarijata jednako dovoljenje še za nekatere druge Marijine praznike.

Ob takih praznikih se obhaja služba božja v kapeli zelo slovesno in udeležba je vsikdar ogromna.

Razun tega se služi v kapeli sveta maša: Na Miklavževo zornica, katero plačajo mlinarji; na god sv. Antona puščavnika, ko pride mnogo ljudij iz Medjimurja; na cvetni petek, ko je god žalostne Matere božje; na Markovo, ko gre procesija iz župnijske cerkve v kapelo; v ponedeljek in torek križevega tedna in kedar se opravljajo ustanovljene svete maše. Slednjih je osem.

α) Ana Lukačič, rodom Središčanka, večletna kuharica pri Sv. Juriju na Hrvatskem je sporočila 50 gld. srebra v ta namen, da se za obresti v središki kapeli služite za njo dve sveti maši, ena na god sv. Ane, druga pa na god sv. Jurija. Dotična glavnica je bila z dolžnim pismom od dne 1. januvarija 1830. posojena Pavlu Mašekcu na Grabah.

β) Matija Herg, ded inful. prošta Lavrencija Herga, je v svoji oporoki z dne 21. septembra 1840. volil svoj delež pri domestikalni obligaciji št. 19548 središkega trga, — v znesku 103 gld. 7 kr. na večne maše. Pozneje so za to ustanovo kupili domestikalno obligacijo štev. 26.005 z dne 1. februarja 1849. vredno 103 gld. 7 kr., ki pa je donasala le $2\frac{1}{2}\%$. Z ozirom na to je kn. šk. ordinarijat v Gradcu z odlokom od dne 30. maja 1849., štev. 1260 ustanovo potrdil z razločnim pristavkom, da ima župnik pri $2\frac{1}{2}\%$ obrestih služiti za ustanovnika samo eno sv. mašo v kapeli; ako bi pa obresti poskočile na 5% , mora služiti 5 svetih maš à 45 kr. srebra.

Ta ustanovnik je umrl dne 26. junija 1841.

γ) Anton Hrnja je v svoji oporoki z dne 15. aprila 1860. ustanovil z glavnico 100 gld. v središki kapeli 5 tihih sv. maš, ki se imajo za-nj in njegovo ženo Marijo služiti ena na god sv. Antona Padovanskega, druge štiri pa ob

sejmskih dnevih. Kupila se je državna obveznica št. 29.828 z dne 1. septembra 1858. v imenski vrednosti 158 gld. srebra. Župnik dobiva za 5 sv. maš 5 gld. 25 kr. srebra, kapela 2 gld. 44 kr., ostanek pa cerkovnik.

Čez 32 let pa se že skoro vsak dan v tednu opravlja najsvetejša daritev sv. maše v središki kapeli, kajti domačin Franc Seinkovič, katerega je huda nesreča že leta 1869. prisilila, zapustiti dušno pastirstvo in se podati v pokoj, želi do smrti proslavljati žalostno Mater božjo v Središču.

Pa ne le za večkratno božjo službo v kapeli so skrbeli Središčani, temveč tudi za dostojno obliko in lepoto kapele.

Različne nabave in poprave.

V zadnjih letih so Središčani vkljub temu, da je nemški red njihovo prošnjo, naj se kapela jim v last izroči, — odbil, za olepšanje kapele mnogo storili. Vsa lično prenovljena bode še poznejšim rodovom pričala o veliki darežljivosti nekaterih za čast božjo in slavo Marije vnetih Središčanov.

Sedaj pa hočemo v kronologičnem redu našteti vse večje poprave in nabave zadnjih let, dasi smo nekatere že pri opisu kapele omenili.

Leta 1839. so kupili Središčani za kapelo nove klopi.

Leta 1855. sta Anton in Katarina Šinko, tržana v Središču kupila za kapelo lepi sliki Srca Jezusovega in Marijinega.

Leta 1864. je dal takratni središki župnik Jožef Simonič s prostovoljnimi doneski častilcev žalostne Matere božje glavni altar okusno prenoviti ter si je zagotovil s tem blag spomin pri Središčanih.

Do l. 1875. imela je kapela tlak iz opeke. Ker je bil že zelo poškodovan, naročil je tržan Matija Plepelec pred svojo smrtjo, naj se napravi na račun njegove zapuščine nov tlak iz kamenitih plošč. To se je tudi zgodilo. Novi tlak je veljal 360 gld.

Istega leta (1875.) so v zvonik postavili novo uro. Napravil jo je za 425 gld. Ivan Pogачnik, urar v Podnartu pri Kropi na Kranjskem. Nekaj, namreč 192 gld. so nabrali med tržani, ostalo se je pa vzelo iz občinske blagajnice.

Pomenljivo za Središče in kapelo je leto 1888. Dne 26. avgusta t. l. slavila se je namreč v Središču z 40-letnico vlade našega svitlega cesarja Franca Jožefa I. tudi 400-letnica potrjenja pravic središkega trga, — s slovesno božjo službo v kapeli in z veliko narodno veselico na tratah pri Gradišču.

Da bi bila cerkvena svečanost dostojnejša, dali so Središčani kapelo s prostovoljnimi doneski popraviti in pobarvati. V olepšani zunanji kapelici je bil postavljen nov altar s sliko žalostne Matere božje. Daroval ga je rojak Lavrencij Herg, takrat kanonik v Mariboru, ki je tudi navedenega dne na njem opravil Bogu in Mariji v zahvalo najsvetejšo daritev.

Leta 1894. je dobila kapela lepe nove orgle, ki so prvo delo orglarskega mojstra Jožefa Brandl-na v Mariboru. Za nje je volil blagi, dne 23. maja 1893. umrli Tomaž Seinkovič, tržan v Središču, h. št. 97, — 500 gld. Ker so pa iste veljale 700 gld., je dodala 200 gld. njegova preblaga soproga Marija Seinkovič.

Pa ta blaga dobrotnica je v čast svoji patronici storila še več. Nagovorila je Središčane, da so za kapelo kupili in s prostovoljnimi doneski popraviti dali stare slike križevega pota, katere je bil župnik Vilibald Venedig iz župnijske cerkve odstranil in prodal.

Po njenem posredovanju sta bila l. 1895. v kapeli prenovljena tudi oba stranska altarja s prižnico vred. Prenovljenje je prav okusno izvršila soproga imenovanega orglarskega mojstra, gospa Frančiška Brandl.

Vrhu tega je dobila kapela leta 1895. lep mašni plašč, mašne bukve, srebrn in pozlačen

kelih, 8 bronastih altarnih svečnikov in dragoceno krono za Marijo. Stroške za to, namreč 286 gld. 96 kr. sta poravnala nek dobrotnik in dobrotnica, ki želita neimenovana ostati.

Krono so blagoslovili dne 5. julija 1895. premilostljivi knez in škof dr. Mihael Napotnik, ko so omenjenega dne služili v kapeli sv. mašo ter pri tej priložnosti Središčanom izrekli višjepastirsko zahvalo za vse, kar so bili Bogu in Mariji v čast darovali in storili.

Zelo važno delo se je izvršilo pri kapeli leta 1899., ko je bil zvonik povišan. Že l. 1893. je blagi Tomaž Seinkovič sporočil za prenovljenje zvonika 500 gld., a ker je ta svota bila premajhna, se z delom ni moglo takoj pričeti. Še-le, ko so bili dediči rajnega Ivana Kočevarja starejšega v ta namen darovali 400 gld. in so tudi v Središču rojeni duhovniki, — zlasti Franc Pintarič in Lavrencij Herg zdatne prispevke poslali, je mogel dotični odbor storiti nadaljnje potrebne korake. Načrt za stavbo s proračunom je napravil arhitekt Janez Pascher v Gradcu za 55 goldinarjev. Vse delo je bilo proračunjeno na 2094 gld.

Zidarsko in tesarsko delo je prevzel Franc Kramberger, zidarski mojster v Ptujju za 1252 gld., kleparsko pa Hugo Gregl, klepar v Varaždinu za 448 gld.

Uro je popravil ter kazala in številnice med linami vravnal G. Sprinz, urar v Ptujju za 70. gld. na račun središke občine.

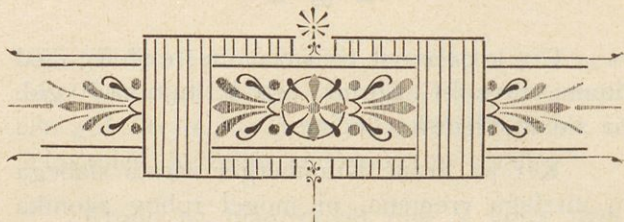
Ker pa Franc Kramberger zaradi slabega in mrzlega vremena, ni mogel robov zvonika z okraski opremiti, se mu je od pogojne svote odtegnilo 59 gld. 41 kr.

Vse delo se je brez posebne nezgode izvršilo v mesecih september in oktober, in dne 12. novembra 1899. je domačin Lavrencij Herg, takrat stolni dekan v Mariboru, slovesno blagoslovil jabelko s križem.

Vsi stroški so znašali 1708 gld. 83 kr.

Sedaj še nameravajo napraviti na kapeli novo streho, okoli kapele pa zravnati zemljišče in napraviti lično ograjo. Pa tudi zunanja kapelica se bode za zlati jubilej dostojno priredila in olepšala. V ta namen sta že zdatne svote darovala rojaka, monsignor Lavrencij Herg, inf. prošt in gospod Franc Kočever, posestnik in vinski trgovec v Mariboru.

II.

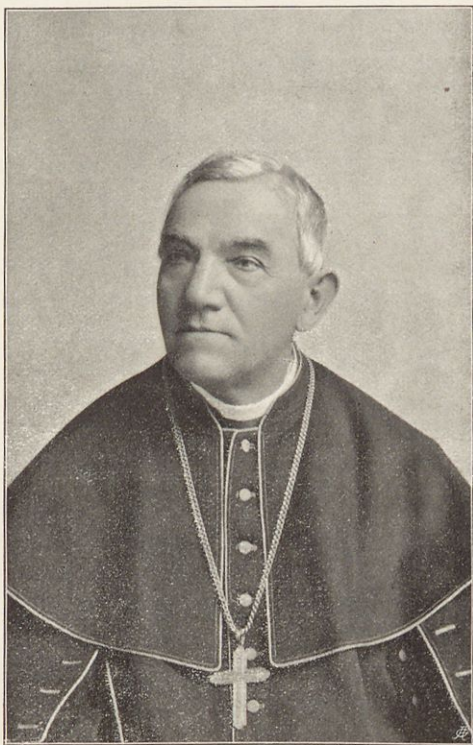
Častni venec žalostne Matere božje v Središču.

a) Cvetlice v častnem vencu žalostne Matere božje.

»Sinovi sinov so starim krona,
in očetje so čast svojim otrokom.«
(Pregov. 17, 6.)

ares lepa in dragocena je krona, katero je l. 1895 podarila neimenovana častilka žalostne Matere božje v Središču svoji nebeški zavetnici in katero so premilostljivi knez in škof dr. Mihael Napotnik dne 5. julija 1895, o priliki prve kanonične vizitacije v Središču blagosloviti blagovolili. Vsa iz čistega srebra umetno napravljena in bogato pozlačena diči sedaj kip žalostne Matere božje v središki kapeli. Pa še lepši in dragocenejši, kakor krona, je venec, katerega že skozi več stoletij spletajo Mariji, svoji mili nebeški materi, središki tržani. Ta venec ni iz srebra, pa tudi ne iz zlata,

Lavrencij Herg,

inf. stolni prošt lavantinski, protonotarij apostolski itd.

temveč njegove cvetke so njihovi vrli sinovi. Skozi mnoga leta se zdaj, pa zdaj kateri posveti duhovskemu stanu, opravi novo sv. mašo v priljubljeni Marijini kapeli ter s tem vplete novo cvetlico v venec, ki je dika in ponos vseh srediških tržanov.

Najstarejša, nam znana cvetka, katero je Središče Bogu in Materi božji v čast vzgojilo in poklonilo, je

1. Bedič Štefan. Bil je sin imovitega središkega tržana Janeza Bediča ter se je narodil okoli leta 1638. Stopil je v samostan očetov jezuitov v Varaždinu ter je bil posvečen v mašnika v Gradcu dne 31. marca leta 1668. Prvo sveto mešo je služil v središki kapeli na belo nedeljo (8. aprila) t. l. Pozneje je deloval kot misijonar na Hrvatskem. Kedaj in kje je umrl, nam ni znano.

Njegov najmlajši brat Janez se je dne 19. novembra 1679 oženil z Gero, vdovo rajnega Jurija Skrbna, ki mu je rodila dve hčeri Ano in Gero.

Po smrti prve soproge vzel je dne 3. avgusta 1692 v zakon Katarino, hčer Matjaža Kečeka. Ž njo je imel štiri otroke, namreč: Marijanko, roj. 13. dec. 1693; Matjaža, roj. 17. febr. 1698; Katarino, roj. 18. nov. 1701 in Janeza, roj. 8. dec. 1702.

Leta 1709. je neusmiljena smrt pobrala očeta Janeza in mati Katarina se je dne 2. febr.

1710 omožila z Ivanom Prandl-om, vojaškim častnikom, a že čez jedno leto, namreč 26. marca 1711, je umrla stara 42 let.

Hčere so se vse bogato omožile. Marijanka je še-le 15 let stara, 9. sept. 1708 v zakon vzela Jurija Dekanič-a, čakovskega meščana; Ana se je 14. septembra 1710 omožila s plemenitim Ivanom dela Martina, graščakom v Ivaniču; Gera pa je 17. julija 1712 vzela Matjaža Škorjanca in po tega smrti, 19. febr. 1730 Matjaža Lukačiča ter je bila mati duhovnika Mateja Lukačiča.

Sin Janez Bedič, rojen 1. 1702. je postal frančiškan z redovnim imenom P. Ignacij.

2. Leta 1684 je dobila žalostna Mati božja v Središču v svoj častni venec novo duhovno cvetko, kajti središki rojak Matija Kovačič je postal takrat duhovnik ter je dne 15. avgusta 1684 opravil v središki kapeli prvo najsvetejšo daritev. Narodil se je leta 1657. ter je študiral nekaj časa v Zagrebu, potem pa v Gradcu, kjer so ga v mešnika posvetili. Več o njem nismo zasledili.

3. Dne 15. aprila 1685 je luč sveta zagledala nježna cvetka, ki je odrasla, v tihem zatišju frančiškanskega reda širila prijetno vonjavo bogoljubnosti in krepostnega življenja. Takrat se je namreč Pavlu in Marjeti Turk v Središču rodil sinček, kateremu so pri sv. krstu dali ime Jurij. Po končani domači šoli vstopil je v Ormožu v red sv. Frančiška ter je kot

brat Sigismund prejel leta 1712. višje redove. Rad je zahajal v Središče pomagat v dušnem pastirstvu in še leta 1744. zasledimo v krstni knjigi njegovo ime.

Kje je ta žlahtni cvet od smrtne sape poparjen ovenel, nam ni znano.

4. Lepa, za Središče častna cvetlica je bil tudi Nikolaj Stari, župnik pri Sv. Magdaleni v Bisagu na Hrvatskem. Narodil se je dne 16. decembra 1696 kot zak. sin Andreja in Katarine Stari, odličnih tržanov v Središču. Študiral je v Varaždinu in Zagrebu, kjer so ga leta 1723. posvetili v mašnika. Dne 15. decembra 1728 mu je generalni vikar Nikolaj Bedekovič podelil župnijo Sv. Magdalene v Bisagu, na katero je bil dne 19. t. m. slovesno vmeščen. Umrl je ondi leta 1731. sporočivši svoj vinograd Skerbovščak v Vinskem vrhu središki župniji. Za užitek mora vsakterj župnik v Središču služiti vsak mesec jedno sveto mašo za-nj in njegovo rodbino.

5. Bedič Janez, zak. sin Janeza Bediča in Katarine, roj. Keček se je narodil dne 8. decembra 1702. Ker mu je oče že leta 1709 umrl, dobil je 2. febr. 1710 vojaškega častnika Janeza Prandl-na za očima, ki pa za-nj ni mnogo skrbel. Zato ga je po smrti matere leta 1711 vzela k sebi sestra Marijanka, omožena Dekanič, ter je za-nj lepo skrbela. Poslala ga je v Varaždin, kjer je dovršivši gimnazijo stopil v red svetega

Frančiška. Leta 1727 je služil prvo sveto mašo v središki kapeli ter s tem pripravil svoji mnogoštevilni rodbini nepopisljivo radost. Leta 1746 je bil vikar »conventus Crisiensis« ter je zaspal v Gospodu leta 1755.

6. Med udi častnega venca središke kapele nahajata se tudi dva brata Horvat. Bila sta zak. sina središkega učitelja Tomaža Horvata. Prvi, Franc se je narodil dne 1. novembra 1700 ter je postal pavlinec v Lepoglavi z redovnim imenom P. Florijan. Primiciral je v Središču leta 1728. Tudi pozneje je prišel rad v svoj rojstni kraj, dasi mu je oče Tomaž že dne 13. maja 1718 umrl.

Njegov brat Janez Mihael, rojen dne 28. avgusta 1705 je stopil v Ormožu v tamošnji frančiškanski samostan ter je kot P. Barnaba služil prvo sv. mašo l. 1730. Njegovo ime nahajamo v srediških matičnih knjigah do l. 1737.

8. Če si ogledamo častni venec žalostne Matere božje v Središču, našli bomo v njem tudi prav lepo cvetlico z imenom Andrej Jožef Borko. Bil je zak. sin imovitega tržana Matjaža Borko in Barbare, roj. Štiberc ter se je narodil dne 6. novembra l. 1705. Prvi poduk je prejel doma od učitelja Tomaža Horvata in po tega smrti od Blaža Ivana Babiča. Leta 1723 ga najdemo že med učenci slavnoznane učilnice v Rušah. Bogoslovske študije je dovršil v Gradcu, kjer ga je sekovski škof Jakob Ernest grof

Liechtenstein dne 10. marca 1731 posvetil v mašnika. Potrebni »titulum mensae« dali so mu Središčani že dne 6. aprila 1730 ter se zavezali, skrbeti za njega, ako bi pozneje zaradi bolezni, starosti ali kakega drugega zadržka ne mogel opravljati duhovske službe.

Dotična listina se glasi: »Nos, Stephanus Plepeletz Iudex, Senatores caeteri, totaque communitas oppidi Polstrav. Omnibus hoc lecturis salutem in Domino!

Ad vineam Domini seu statum clericalem, Divino nutu evocatus Ingenuus ac perdoctus Dominus Andreas Borko, Theologiae Moralis Auditor, Styri Polstraviensis, eundem amplicti decrevit, verum cum ad sacros ordines aditus pateat nemini, nisi cui de sufficienti et a ss. canonibus Conc. Triden. requisito Titulo scilicet mensae sit provisum. Hinc ille nobis supplere eundem expostulavit, quibus piis precibus eo benignius in Domino annuimus, cum titulari tali, iamiam tempore aliquo elapso carrebamus. Testatum igitur omnibus et singulis facimus, nos motos imprimis charitate Dei, eiusdemque Sponsae Matris nostrae orthodoxae Ecclesiae, deinde vitae morumque supplicantis commendatione, eidem pro Titulo Mensae et sufficienti decentique Status clericalis provisione omnia bona oppidi nostri, in genere et in specie assignasse et actu hoc dirrigimus et Tenore praesentium consignamus, successores quoque

nostros et haeredes ad hoc obligamus. Ita ut si supra memoratus Dominus Andreas Borko titularis noster in futurum si necessitatus exposulaverit, et ob aliquod impedimentum sacris non poterit invigilare obsequiis, honesta statumque clericalem decentia et sacerdotaliter juxta sacros canones et Concilii Trident. mentem vivendi media ex proventibus oppidi apud nos habere queat et habeat. In majorem harum Litterarum fidem et confirmationem consueto oppidi nostri, ac quorundam Senatorum Sigillis munitas dedimus in oppido Polstrau Die 6ta Aprilis Anno Domini Milesimo Septingentesimo trigesimo Die 6ta Aprilis.

(S) Communitas

(S) Iudex, idem qui supra.

(S) Math. Plepelitsh, Senator.

(S) Casp. Schnidaritsh, Senat.

(S) Stephanus Sankovitsh, Senator,

(S) Georgius Kollaritsh, Senator,

(S) Andreas Simunaritsh, Senator,

(S) Franciscus Modrinjak, Senator,

(S) Michael Detshko, Senator«.

Prvo sveto mašo je služil v središki kapeli na velikonočni pondeljek (26. marca) 1731, potem pa je še nadaljeval študije do aprila 1732, ko so ga poslali v Ormož za kaplana. Koncem februarja 1733 se je preselil k Sv. Miklavžu v Ljutomerskih goricah, kjer je služil 12 let. Leta 1745. je odšel v Ljutomer ter je ondi kaplanil do marca 1755, ko se je vrnil zopet k Sv. Miklavžu. Novembra 1757 je postal župnik v Ormožu. Od tam se je aprila 1764 preselil v Središče, kjer je v blagor svojih rojakov neumorno deloval do 8. januarja 1770, ko je ob dveh popoldne zaspal v Gospodu. Njegovega pogreba dne 10. t. m. so se udeležili 4 župniki, 3 kaplani, 3 frančiškani in velika množica vernih. Pokopali so ga pred velikimi vrati župnijske cerkve sv. Duha.

Bil je mož vse hvale vreden, do vseh ljubezniv in usmiljenega srca, vseskozi uzoren duhovnik in velik dobrotnik cerkvam in bratovščinam. Pa tudi sorodnikom je rad pomagal in le vsled njegove požrtvovalnosti dospelo je več sinov iz Borkove rodovine v višje stanove.

Prvotni dom Borkove rodovine je bila hiša, ki je dne 21. avgusta 1770, ko so brojili in s številkami zaznamjevali hiše v Središču, dobila številko 34. Sedaj ima številko 45. V tej hiši je proti koncu 17. veka živel Janez Borko, ki je izročil leta 1701. gospodarstvo svojemu sinu Matjažu. Ta si je dne 30. januarja 1701

vzel v zakon Barbaro, hčer Tomaža Štiberca, kmeta v Obrežu, ter je imel ž njo tri sine: Tomaža, Andraža in Matjaža.

Najstarejši sin Tomaž, rojen 17. decembra 1701, je gospodaril na rojstnem domu, Andraž, rojen 6. novembra 1705 je postal duhovnik, Matjaž, roj. 10. januarija 1711 pa se je oženil 8. febr. 1739 s Heleno Simunarič prevzemši njen dom na Bregu h. št. 17, sedaj 26.

Tomaž Borko je vzel 29. junija 1727 v zakon Magdaleno, hčer raj. Andraža Mikulana ter je ž njo imel eno hčer in tri sine, a samo dva sina sta včakala večjo starost, namreč Miklavž, rojen 3. decembra 1729 in Matjaž, rojen 22. febr. 1732.

Dne 12. avgusta 1739 umrla je Tomažu soproga Magdalena, stara 56 let in on si je vzel 21. februvarja 1740 Katarino Kolar. Ta mu je porodila dve hčeri: Marijo in Dorotejo. Pa že dne 9. maja 1744 je umrl Tomaž še-le 43 let star in vdova Katarina je potem gospodarila dve leti, a ker je spoznala, da je hiši neobhodno treba razumnega gospodarja, vzela je 22. febr. 1746 Franca Modrinjaka, po domačem Lačna, dedeka bivšega prošta v Ptuju, Matije Modrinjaka.

Miklavža, sina Tomaža Borko, je poslal njegov stric Andraž, takrat kaplan v Ljutomeru v latinske šole, a že po par letih je zapustil študije ter je postal medar v Olomucu. Leta

1757 je zahteval od Središčanov 600 goldinarjev dedščine po svojem očetu Tomažu. Pa ni dobil toliko, kajti vsled razpisila imela sta oba z bratom le 724 gld. 15 kr. dedščine.

Matjaž, brat zgorej navedenega duhovnika Andraža Borko, je s Heleno, hčerjo večletnega središkega župana Andreja Simunariča imel jedno hčer in tri sine.

Najstarejši sin Andraž, roj. 21. novembra 1739 je s pomočjo svojega strica, duhovnika Andraža, študiral ter je prejel v Gradcu leta 1764 tudi že nižje redove. Potem pa je zapustil bogoslovje in je postal zdravnik na Dunaju. Dne 6. aprila 1770 je prodal s svojo sestro Barbaro Schmittinger Juriju Jakl-nu, tržanu v Središču neko hosto za 161 gld.

Njegov brat Matjaž, rojen 1. jan. 1742 je postal frančiškan z redovnim imenom P. Emanuel.

Sestra Barbara, rojena 14. nov. 1743 je 1. febr. 1769 v zakon vzela Leopolda Schmittin-gerja, medarja v Ptuj. Poročal ju je nevestin brat P. Emanuel.

Dne 9. maja 1746 je umrla Helena, soproga Matjaža Borko, ki si je potem vzel 8. junija 1748 Dorotejo Škorjanec, s katero je imel sedem otrok. Leta 1755, 1756 in 1757 je bil župan ter je umrl dne 24. avgusta 1767. Njegovega pogreba dne 26. t. m. se je udeležilo 6 duhovnikov in brat Andraž, takrat župnik v Središču, je imel mil nagrobni govor.

Omenimo še, da je Marija, hči Tomaža Borko z drugo soprogo Katarino Kolar, roj. 10. jan. 1741, vzela dne 27. jan. 1762 v zakon vdovca Štefana Modrinjaka, tržana v Središču h. št. 99, sedaj 131 ter je mati bivšega župnika pri Sv. Miklavžu Štefana Modrinjaka in babica v Mari-boru dne 19. decembra 1885 umrlega doktorja Lavrencija Modrinjaka.

Njena sestra Doroteja, roj. 23. dec. 1742, je bila dne 9. febr. 1763 poročena z vdovcem Martinom Šavora, z večletnim županom v Središču.

Toda sedaj se poslovimo od Borkove rodovine ter se vrnimo zopet k častnemu vencu žalostne Matere božje v Središču.

S prvimi pomladnimi cvetkami razvila se je leta 1732 tudi zala cvetlica, ki je bila nekaj dni po svojem razvitku vpletena v častni venec središke kapele. Bil je to

9. Janez Plepelec, rojen 4. maja 1708 kot zakonski sin Matjaža in Barbare Plepelec, tržanov v Središču. Študiral je v Varaždinu in Gradcu, kjer je bil 8. marca 1732 posvečen v mašnika. Prvo najsvetejšo daritev je opravil v središki kapeli dne 25. marca t. l., potem pa je nastopil službo kaplana v Središču med svojimi rojaki. Koncem oktobra leta 1733. se je preselil k Sv. Križu na Murskem polju. Toda ni se dolgo veselil svojega življenja, kajti že 22. decembra 1743 ob 1½6 zjutraj se mu je spustila

kri in v najlepšem cvetu so pokosili to zalo cvetico smrtni kosci. Njegova mlajša sestra Marija Ana, roj. 1. jan. 1711 se je dne 28. febr. 1734 omožila z Matejem Poljancem ter je bila mati pri Mali nedelji dne 25. aprila 1798 umrlega župnika Mateja Poljanca.

10. Spet novo cvetko sta vpletla v častni venec središke kapele tržana Janez in Katarina Simunarič s svojim vrlim sinom Štefanom, ki se je narodil dne 16. febr. 1714. Stopil je pozneje v red sv. Frančiška, v katerem je dobil ime Anton. Leta 1740. je postal duhovnik. Iz poznejšega njegovega življenja nam je samo to znano, da je leta 1766. bil kustos slavne frančiškanske provincije sv. Ladislava.

11. Med duhovskimi cveticami častnega venca blišči se tudi cvetka z imenom Marko Modrinjak. Bil je zak. sin Franca Modrinjaka, tržana in Ane, roj. Puklavec ter se je narodil dne 21. marca 1728. Po izgledu drugih svojih rojakov zapustil je hrupno svetno življenje ter si je poiskal mirno in varno zavetje v ozki celici frančiškanskega samostana v Varaždinu. Dne 2. decembra 1753 v Zagrebu posvečen v mašnika opravil je kmalu na to kot P. Vincencij v središki kapeli svojo prvo sv. mašo. Več o njem nismo mogli poizvedeti.

12. Leta 1754. se je v tihi samostanski celici v Ormožu za častni venec žalostne Matere

božje v Središču prelepo razcvela zopet jedna cvetica, kateri je ime: P. Jožef pl. Prantenberg. Rojen dne 24. avgusta 1729 kot sin Janeza Frančiška pl. Prantenberg, varaškega pisarja v Središču, je dobil pri sv. krstu ime Mihael. Stopil je v red sv. Frančiška, postal leta 1754. duhovnik ter čez nekatera leta došel do visoke časti provincijala ladislavske provincije na Hrvatskem. Toda že dne 20. septembra 1767 so tej zali cvetki podjedli črvi korenine in milo so doneli ormoški znonovi umrlemu frančiškaneu P. Jožefu.

13. Čez dve leti (1756) dobila je središka kapela v svoj častni venec novo cvetico. Tega leta je namreč primiciral Matija Fuček, zak. sin Jakoba Fučka in Marije, rojene Čekunec. Beli dan je zagledal v Središču dne 6. septembra 1730. Posvetil se je redovnemu stanu ter je postal avguštinec pri Sv. Trojici v Slov. gor. z imenom Tadej. Dasi je njegovo truplo že zdavno strohnelo, vendar se je še ohranilo njegovo ime v proslavo središke kapele.

14. Primeroma največ duhovnih sinov za častni venec žalostne Matere božje vzgojila je v Središču Poljančeva rodovina namreč štiri. Najstarejši med njimi je Matej Poljanec, zak. sin Mateja Poljanca in Marije Ane, rojene Plepelec, katerima se je narodil den 6. septembra 1739. Njegova mati je bila sestra duhovnika Janeza Plepelca. Študiral je v Varaždinu in v

Gradcu ter je bil dne 1. jan. 1764 v Zagrebu posvečen v mašnika. V Gradcu še takrat novi škof ni bil posvečen in zaradi tega so morali vsi ordinandi iti v Zagreb. »Titulum mensae« so mu dali Središčani. Najpred je prišel za kaplana v Središče. Odtod so ga junija 1766 premeščili k Sv. Križu na Murskem polju, kjer je služil do oktobra 1768, ko se je preselil v Ljutomer. Od tam je odšel julija 1773 zopet k Sv. Križu ter je ondi kaplanil do junija 1774. Potem se je preselil k Sv. Antonu v Slov. gor., odkoder je čez jedno leto odšel k Sv. Benediktu v Slov. gor. Dne 9. febr. 1783 je postal župnik pri Mali nedelji, kjer je postavil nov farovž in marsikaj uredil, kar so njegovi predniki bili v nemar pustili. Pa s tem si je nakopal veliko sitnob, katerih ga je rešila smrt dne 25. aprila 1798.

Njegov mlajši brat Andraž, rojen 31. avg. 1750. si je vzel 27. jan. 1771 v zakon Marijo, hčer Mihaela in Katarine Kolarič, tržanov v Središču, h. št. 54. Njuni sin Andraž je postal s pomočjo strica tudi duhovnik.

15. Leto 1767. je Središčanom prineslo zopet obilo čistega veselja, njihovi kapeli pa olepšalo častni venec. Dne 25. marca t. l. je namreč služil novo sveto mašo P. Emanuel Borko iz reda sv. Frančiška, katerega je zagrebški škof Frančišek Tauzy bil dne 14. marca 1767 v mašnika posvetil. Bil je sin Matjaža Borko in Helene, roj. Simunarič ter se je narodil dne

1. jan. 1742. Do višjega stanu mu je pomagal stric Andraž Borko, župnik središki, ki mu je pri primiciji tudi pridgal. Iz pozneje dobe vemo samo to, da je dne 1. febr. 1769. poročal svojo sestro Barbaro s ptujskim medarjem Leopoldom Schmittingerjem, in da je dne 10. jan. 1770. z žalostnim srcem k zadnjemu počitku sprevodil svojega velikega dobrotnika in strica, župnika Andraža Borko.

16. Čez dve leti (1769) se je vpletla v častni venec nova cvetka z imenom Matej Lukačič. Bil je zak. sin Matjaža Lukačiča in Gere, rojene Bedič ter se je narodil v Središču dne 19. avgusta 1740. Študiral je v Varaždinu in v Gradcu ter je prejel leta 1764. v Gradcu manjše redove. Potem je izstopil in se nekaj časa učil zdravilstva. Pa kmalu je spoznal, da za to nima poklica. Podal se je v Gorico, kjer so ga vsprejeli v bogoslovje ter ga leta 1769. posvetili v mašnika. Primiciral je v središki kapei na praznik rojstva dev. Marije t. l. Novembra t. l. je začel službovati kot kaplan pri Sveti Barbari v Halozah. Od tam so ga poslali koncem avgusta 1770 v Leskovec, kjer je služil do 23. aprila 1775. Takrat je moral v Podlehnik, kjer ga zasledimo še leta 1777. Kje je pozneje deloval in kedaj je umrl, nam ni znano.

17. V častnem vencu središke kapele zapazimo tudi jedno duhovsko cvetko, ki se po nenavadnem, redkem blišču posebno odlikuje,

kajti obseva jo žar zlatega jubileja. Ta prezala cvetica, ki je vzklila v Središču dne 16. jan. 1753., je Matija Čiolich, (Chiolich, prav za prav Čolik), zakonski sin Janeza Čolika in Gere, rojene Kosi. Gimnazijske študije je dovršil v Varaždinu, modroslovske v Zagrebu, bogoslovske pa v Gradcu, kjer je bil dne 5. jan. 1777 posvečen v mašnika. Na svečnico t. l. je opravil prvo najsvetejšo daritev v središki kapeli. Kmalu na to je šel za kaplana k Sveti Marjeti niže Ptuja. Ker mu tamošnje razmere niso ugajale, odšel je že čez dva tedna svojevoljno k Sv. Andražu v Slov. gor. Maja 1778 je moral k Sv. Ožbaldju pri Ptuju, a prosil je tako dolgo, da so ga koncem maja 1779. zopet k Sv. Andražu poslali. Leta 1781. se je preselil k Sv. Ropertu v Slov. gor., od tam pa l. 1784. h Kapeli, kjer je kaplanil poltretje leto. Potem je služil nekaj čez jedno leto pri Sv. Juriju na Ščavnici, od koder je leta 1787. odšel k Sv. Benediktu v Slov. goricah. Aprila 1788 so ga dekretirali v Jarenino, a že 1. maja t. l. je prevzel duhovnijo pri Svetinjah, katero so bili takrat ustanovili. Ondi se je neumorno trudil blizu 17 let, a ker si je bil dvakrat zlomil nogo ter si tudi zelo poškodoval roko, postalo mu je pastirovanje v hribih zelo težavno. Prosil je torej leta 1804. za ložjo župnijo device Marije v Cirkovcah, katero je tudi dobil. Vmeščen je bil dne 18. decembra 1804. V Cirkovcah je po-

večal leta 1815. župnijsko cerkev ter spravil nov tabernakelj in nove orgle. Zadnja leta je zelo oslabel, a imel je krepko podporo v osebi svojega stričnika Andreja Čuleka, kateremu je bil on k duhovskemu stanu pripomogel. Dne 24. febr. 1829. je po dokončanem 52. letu duhovništva obhajal zelo slovesno zlato sv. mašo ter se je dne 16. oktobra 1836. preselil poln zaslug v večnost.

Čiolič je slovel kot najboljši govornik iste dobe ter je bil vseskozi zelo izobražen in plemenit mož. Svoje pravilno ime Čolek ali Čulek je že kot dijak spremenil v Čiolič češ, da so središki Čoleki s plemenito hrvatsko rodovino Čiolič v sorodu ter si je oskrbel grb imenovane rodovine.

Izredno veselje je Središčanom prineslo l. 1800. Dva njihovih sinov, namreč: Andrej Poljanec in Štefan Modrinjak sta po končanih študijah prihitela iz Gradca, da opravi prvo najsvetejšo daritev v središki kapeli in vpleteta v njen častni venec dve novi cvetici.

18. Poljanec Andrej, zak. sin Andraža Poljanca, in Marije, rojene Kolarič, tržanov v Središču, h. št. 54, se je narodil dne 14. septembra 1774. S pomočjo svojega strica Mateja Poljanca, župnika pri Mali nedelji, je dovršil gimnazijo v Varaždinu, modroslovje pa v Gradcu, kjer je v jeseni leta 1796. stopil v bogoslovno semenišče. Dne 20. septembra 1800 posvečen

v mašnika je služil prvo sveto mašo v središki kapeli na roženvenško nedeljo, a stric Matej tega veselega dneva ni čakal, kajti umrl je že dne 25. aprila 1798. Novomešnika so poslali najpred za kaplana v Apače, od tam pa čez dve leti k Svetinjam, kjer je s hvalevredno gorečnostjo obdeloval 6 let vinograd Gospodov. Leta 1809. so ga premeščili k Sv. Križu na Murskem polju. Od tam je moral aprila 1816 za provizorja k Svetinjam, kjer je bil dne 1. avgusta t. l. vmeščem kot župnik. Služboval je do 1. maja 1845, potem pa se je podal v pokoj. Tega ni dolgo užival, kajti že 8. marca 1846 se je vlegel v Ljutomeru k večnemu počitku.

Njegov oče Andraž je umrl dne 12. julija 1829, star 79 let, a mati Marija je v Gospodu zaspala dne 8. aprila 1822, stara 74 let.

19. Modrinjak Štefan, druga cvetka, s katero je bil leta 1800. ozaljšan častni venec žalostne Matere božje v Središču, se je narodil dne 23. decembra 1774 v hiši, katera je imela takrat številko 99 ter je stala tam, kjer je sedaj pošta. Oče njegov, prost tržan, — se je imenoval tudi Štefan, mati Marija pa je bila iz že zgorej opisane Borkove rodovine. Študiral je v Varaždinu, Zagrebu in Gradcu, kjer je bil ob jednom z Andrejem Poljancem posvečen v mašnika dne 20. septembra 1800. Primiciral je v središki kapeli na drugo nedeljo v oktobru, a v drugi polovici novembra

t. l. pa je začel službovati kot kaplan pri Sv. Miklavžu v Ljut. gor. Pa že koncem aprila 1801. so ga poslali k Veliki nedelji, od tam pa čez tri leta v Ormož. Dne 16. oktobra 1805 je šel za provizorja k Sv. Tomažu. Ker se za tamošnjo župnijo prvikrat ni nikdo oglasil, dobil je provizor Modrinjak od merodajne strani migljaj, naj napravi z dovoljenjem knez. škof. ordinarijata privaten konkurz pri Veliki nedelji in naj potem prosi za župnijo Sv. Tomaža. To je tudi storil. Kot jedinega kompetenta ga je škofijstvo dne 19. junija 1806 javilo deželnemu komturju Karolu grofu Zinzendorf-u, ki ga je dne 2. julija t. l. prezentiral. Prezentacijo je kn. šk. ordinarijat v Gradcu z odlokom od dne 10. julija t. l., št. 1168 potrdil, in Modrinjaka župnikom pri Sv. Tomažu imenoval. Čez osem let (24. apr. 1814) je menjal z miklavževskim župnikom Jožefom Stiperjem ter se preselil k Sv. Miklavžu. Tam je našel mnogo gospodarstvenih skrbij. Farovž z gospodarskim poslopjem vred, kapela sv. Mihaela pri cerkvi, viničarije, — sploh vse je bilo v zelo slabem stanu in popravka nujno potrebno. Prosil je komturja nemškega reda in z njegovo zdatno pomočjo je kljub slabim letinam leta 1816. vse popravil.

Zadnja leta so mu ogrenile življenje razne sitnobe. Slednjič se ga je lotila vodenica, ki ga je dne 8. oktobra 1827. ugonobila.

Štefan Modrinjak je bil slovenski pesnik. Stanko Vraz njegove pesmi čez mero hvali, a dozdeva se nam, da je ta hvala prevelika ter je potekla jedino le iz navdušenosti Vrazove za svojega rojaka Modrinjaka. Pesmi, kar se jih je ohranilo, so večinoma erotične in ne sodijo za javnost.

Njemu v spomin so priredili nekateri rodoljubi dne 25. septembra 1881 v Središču veliko narodno slavnost, pri kateri je govoril poslanec Božidar Raič.

20. Da bi bil častni venec središke kapele veličastnejši, nagovoril je cirkovski župnik Matija Čiolič svojega brata Lovrenca Čuleka in njegovo soprogo Katarino, roj. Majoško, tržana v Središču, naj pošljeta svojega dne 15. novembra 1788 rojenega sina Andreja v latinske šole. To sta z veseljem storila in Andrej je dovršil leta 1810. gimnazijo v Mariboru z izvrstnim uspehom. Na to se je podal v Gradec, kjer je po dovršenem modroslovju leta 1812. stopil v bogoslovje. Tudi tukaj je ostal to, kar je vsled neke opazke bil na gimnaziji: »Ein Muster der Sanftmuth und unermüdlichen Fleißes«. Zaradi tega so ga že po tretjem letu bogoslovja dne 21. septembra 1815 v mašnika posvetili. Primiciral je sicer dne 15. oktobra t. l. pri svojem stricu in dobrotniku v Cirkovcah, a kmalu potem je opravil dar zahvale tudi v središki kapeli. Po dovršenih študijah je bil še

oktobra 1816 nameščen kot kaplan v Cirkovcah, kjer je blizu 11 let v dušnem pastirstvu pomagal svojemu onemoglemu stricu. Dne 22. aprila 1827 se je poslovil od njega in šel za kurata na Polenšak. Čez 7 let (1. febr. 1834.) je odšel za župnika k Sv. Benediktu v Slov. gor., ter je umrl dne 23. junija 1862.

21. Med cvetkami, ki dičijo častni venec žalostne Matere božje v Središču, blišči se tudi cvetka z imenom *F r a n č i š e k W a g n e r*, zak. sin Janeza Wagner-ja, tabačnega revizorja in Marije, roj. Škorjanec. Prvikrat mu je solnce zasijalo dne 30. novembra 1794. V mašnika posvečen je bil v Gradcu od somboteljskega škofa Leopolda Somogy-a de Perlak kot tretjeletnik dne 10. septembra l. 1819. V naslednjem letu je prišel za kaplana v Wies pri Purgstall-u, kjer je služboval do leta 1825., ko so ga premeščili k devici Mariji v mariborskem predmestju. Čez dve leti je odšel v Svičino. Leta 1829. dne 5. avgusta je postal kurat v Soboti, kjer je v vinogradu Gospodovem deloval do 30. junija 1836., ko mu je neizprosljiva smrt pretrgala nit življenja.

22. Dne 28. marca 1796 je zagledala v Središču beli dan zopet jedna cvetka, katero je previdnost božja odločila za častni venec žalostne Matere božje. Bil je to Anton Jaklin. Njegovi stariši so bili Simon Jakl in Helena roj. Stari, tržana v Središču, h. št. 150. Mašniško

oblast je prejel kot bogoslovec tretjega leta dne 22. septembra 1821. Novo sveto mašo je pel v središki kapeli na roženvenško nedeljo t. l. Po dovršenih študijah je prišel 4. septembra 1822 za kaplana v Ormož. Od tod so ga poslali 17. novembra 1823 v Zavrače, kjer je služboval do 26. februarja 1831, ko je moral iti za provizorja k Sv. Lovrencu na Dravskem polju. Dne 1. novembra 1831 je postal župnik pri Mali nedelji, kjer je v kratkem času svojega službovanja s pomočjo župljanov pri cerkvi in farovžu mnogo popravil. Vsled prigovarjanja ptujskega nadžupnika in okrožnega dekana Jožefa Megliča je po novem letu 1836. menjal z Antonom Krempelj-em, župnikom pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. Tam je deloval še 31 let. Pa tudi za to cvetko je prišla jesen in dne 1. februarja 1867 je pokosila smrt župnika Antona Jaklina v 71. letu njegove dobe.

23. Čez 6 let, namreč leta 1827., na praznik rojstva device Marije podarila je že imenovana Poljančeva rodovina za venec žalostne Matere božje v Središču tretjo cvetko, kateri je ime: Frančišek Poljanec. Bil je zakonski sin Matjaža Poljanca in Gere roj. Kanič, tržanov v Središču, h. št. 19, sedaj 29 ter se je narodil dne 17. oktobra 1803. Študiral je v Varaždinu in Gradcu, kjer so ga dne 28. avgusta 1827 posvetili v mašnika. Primiciral je v središki kapeli dne 8. septembra t. l. Kmalu potem je

odšel za kaplana v Ruše. Že v naslednjem letu so ga prestavili v Hoče, od tam pa leta 1832. k Veliki nedelji. Dne 31. julija 1833 prezentiral ga je deželni komtur visokega nemškega reda, Evgen grof Haugwitz na župnijo Sv. Duha pri Središču, in čez 4 tedne (1. sept. t. l.) so ga središki rojaki z radostjo sprejeli. Toda ni še minulo 9 mesecev in že je župnija bitko žalovala, kajti njen blagi dušni pastir Frančišek Poljanec je bil dne 23. maja 1834 ob 3. uri popoldne za sušico v sapniku zaspal v Gospodu.

Ko je umiral pri popolni zavesti in mu je po redkejem dihanju zastala sapa, dal je takratni središki kaplan, Jurij Matjašič zvoniti z velikim zvonom. Komaj pa se je bil zvon oglasil, odprl je župnik, katerega so vsi že mrtvega menili, — oči ter je celo razumljivo izpregovoril: Kaj ne, — to zvonenje velja meni? Na to je nagnil glavo in izdihnil dušo.

Njegova sestra Katarina se je omožila 26. januarja 1801 z Janezom Modrinjakom na Stiperišču in je bila mati rajnega ptujskega prošta Matije Modrinjak.

24. Na roženvensko nedeljo leta 1830. se je središka kapela zopet razveselila nad novo zalo cvetko, katero je primicijant J o Ź e f D e č k o s svojo novo sveto mašo vpletel v njen častni venec. Rojen dne 16. marca 1802 v Središču, h. št. 56, sedaj 73, kot zak. sin Andraža Dečka in Urše

roj. Kanič je po dovršenih študijah postal leta 1830. v Zagrebu duhovnik. Koncem novembra t. l. je začel kaplanovati v Knegincu pri Varaždinu, od koder je novembra naslednjega leta odšel v Križevac, kjer je dne 5. decembra 1833 jetika ugonobila njegovo mlado življenje.

25. Preteklo je precej let, predno se je za častni venec središke kapele zopet jedna cvetica razvila. Še-le leta 1838. so imeli v Središču zopet novo sveto mašo. Dne 31. avgusta, na 13. pobinkošno nedeljo t. l. je namreč primiciral frančiškan P. Dalmacij Seinkovič, ki se je narodil dne 21. septembra 1811, ob 3. uri zaran kot zakonski sin Franca Seinkoviča in Ane roj. Škorjanec, tržanov v Središču, h. št. 49, sedaj 67. Pri svetem krstu so mu dali ime: Matija. Kot frančiškan je deloval nekaj let v Varaždinu, potem pa v Čakovcu, od koder je prišel leta 1852. v Središče pridigat svojemu rojaku, novomašniku Lavrenciju Hergu. Zadnja leta je bil pridigar in gvardijan v Ivaniču pri Zagrebu, kjer je leta 1858. obžalovan od svojih sobratov, mirno v Gospodu zaspal.

26. Leto 1843. je prineslo Središčanom zopet veselje. Dne 15. avgusta t. l. razvila se je cvetka, ki je pomnožila lepoto častnega venca. Opravil je namreč istega dne prvo sveto mašo Mihael Rubin, zakonski sin Ivana Rubina in Helene roj. Govedič, tržanov v Središču, h. št. 80, sedaj 104. Narodil se je dne 22. septembra

1816 ob 9. uri zvečer. V mašnika posvetili so ga v Gradcu 27. julija 1843. Najprej je prišel za kaplana v Ernož, kjer je služboval od 6. septembra 1843 do 3. maja 1849, ko so ga premeščili v Wundschuh. Od tam se je preselil 27. novembra 1851 v Gomilico, a zaradi slabega zdravja je odšel že koncem junija 1852 k Vsem svetnikom pri Herbersdorfu. Tam je bil potem dve leti pomožni duhovnik. Dne 1. oktobra 1854 je šel za kaplana k Sv. Marjeti pri Lebringu, a že maja naslednjega leta je postal deficitent. Leta 1853. dne 1. maja je prevzel službo misarja pri Vseh svetnikih tik Herbersdorfa, katero je opravljal do konca oktobra 1859. Potem je kaplanil pri Sv. Martinu v Sulmški dolini in od 3. aprila 1862 pri Sv. Vidu na Vogavi. Koncem januarja 1864 je postal beneficijant v Weinburgu, kjer je služil do 20. novembra 1884. Nato je stopil v pokoj ter je živel pri Sv. Vidu na Vogavi, dokler se ni dne 13. marca 1889 preselil v večnost.

Njegova mati Helena je bila v žlahti s Kočevarji, kajti njegova stara mati Dora je bila hči Ivana Kočevarja in Ane roj. Solar.

27. Dne 15. avgusta 1846 vpletla se je v častni venec središke kapele četrta in zadnja duhovska cvetica iz Poljančeve rodovine, namreč: Andrej Poljanec mlajši, ki je tega dne primiciral. Bil je zakonski sin Antona Poljanca in Marije roj. Kolar, tržanov v Središču, h. št.

9, sedaj 16, ter je dneva luč zagledal dne 12. novembra 1819 ob 5. uri zvečer. V duhovnika posvetili so ga dne 26. julija 1846. Najpred je prišel za supernumerarija k Sv. Lovrencu v Puščavi. Od tam so ga prestavili v jeseni leta 1847. za kaplana v Slivnico, od tod pa leta 1848. k Sv. Janžu na Dravskem polju. Čez tri leta je odšel v Hoče ter je ondi služboval do spomladi leta 1855. Takrat so ga zaradi njegove bolehnosti poslali za drugega kaplana k Sv. Petru pri Radgoni. Ker pa mu tamošnji zrak ni ugajal, prosil je, naj ga pošljejo v Središče, kar se je tudi zgodilo. Koncem septembra 1855 se je preselil v domači kraj, kjer mu je črv dolgotrajne bolezni že čez pol leta preglodal nit življenja. Umrl je za jetiko dne 14. marca 1856.

28. Leta 1847., v torek po 12. pobinkoštni nedelji imeli so v Središču zopet novo sveto mašo. Ž njo je dobil častni venec središke kapele cvetko, ki se je po letih razvila do tolike krasote, da so Središčani po vsej pravici na njo ponosni. Cvetici tej je ime Matija Modrinjak. Narodil se je dne 22. januarija 1824 ob 8. uri zaran v Središču, h. št. 129, sedaj 94, kot zakonski sin Janeza Modrinjaka in Katarine roj. Poljanec.

Prvi šolski poduk je dobil v domači šoli. Gimnazijo je dovršil v Varaždinu, kjer je imel v tamošnjem kapucinskem samostanu brezplačno stanovanje in hrano, modroslovje pa v Zagrebu,

vseskozi z odliko. Tudi v bogoslovju v Gradcu je študiral tako izvrstno, da ga je sekovski vladika Sebastijan Zängerle že po tretjem letu, dne 25. julija 1847., posvetil v mašnika. Po končanih bogoslovskih študijah je nastopil dne 13. avgusta 1848 kaplansko službo v Mahrenbergu, katero je v splošno zadovoljnost spravljaj blizu 9 let. Potem se je preselil 12. maja 1857 na odkazano mu kaplanijo pri predmestni župniji dev. Marije v Mariboru. Od tod je šel koncem maja 1859 kaplanovat v mestno župnijo, a že 1. septembra t. l. ga je nepozabljeni knez in škof Anton Martin Šlomšek, o priliki svoje preselitve s Koroškega v Maribor, izvolil za svojega dvornega kaplana ter mu ves čas svojega življenja ostal zelo naklonjen. Po smrti tega preblagega višjega pastirja opravljal je Modrinjak isto službo tudi pri novem knezoškofu Jakobu Maksimilijanu Stepišniku, ki ga je v dokaz posebnega zaupanja dne 2. februarja 1863., na dan svoje intronizacije imenoval konzistorijalnim svetovalcem. Dne 14. maja 1866. je postal dekan in župnik v Jarenini, od koder je že čez dve leti (1. maja 1868) prišel za kanonika v Maribor. Onda je prevzel leta 1869. profesuro pastirne in kateketike, katero je 9 let s toliko gorečnostjo opravljal, da si je pri vseh svojih učencih zagotovil blag spomin.

Z najvišjim odlokom od dne 18. avgusta 1878 od svitlega cesarja Franca Jožefa I. pre-

zentiran na nadžupnijo Sv. Jurija v Ptuj, je bil 18. septembra t. l. od knezoškofa Jakoba Maksimilijana v prošta posvečen in dne 29. t. m. v Ptuj, slovesno umeščen. Njegove vsestranske zasluge za cerkev in državo priznal je tudi svitli cesar Franc Jožef I., ki ga je leta 1883. odlikoval z redom železne krone III. vrste ter mu s tem podelil pravico do viteškega stanu.

Toda, ko se je ta krasna cvetica bila najlepše razvila, utrgal jo je nenadoma angelj smrti ter jo je presadil, — kakor upamo —, v nebeški vrt; inf. prošt Modrinjak Matija je izdihnil, od mrtvouda zadet, svojo blago dušo dne 12. avgusta 1894. ob 1½12. uri dopoldne.

29. V svojo večjo olepšavo je dobil častni venec središke kapele leta 1850. na zadnjo pobinkošno nedeljo, spet jedno cvetko z imenom Andrej Vuk. Bil je rojen dne 21. novembra 1827 ob 9. uri predpoldne na Grabah, h. št. 14. Stariši so bili Janez Vuk, kmet in Katarina, roj. Štros ter so se pozneje preselili v Središče, h. št. 3. Ljudsko šolo je obiskoval v Središču, gimnazijo v Varaždinu, modroslovje in bogoslovje pa v Gradcu, kjer je bil že kot tretjeletnik dne 11. novembra 1850 posvečen v mašnika. Primiciral je v središki kapeli na zadnjo pobinkošno nedeljo, a njegov dobrotnik in bližnji sorodnik Blaž Kosi, župnik v Leskovcu, ki ga je bil ves čas zdatno podpiral, ni učakal tega vselega dneva; — umrl je že dne 22. avgusta 1850.

Po dovršenih bogoslovskih študijah bil je Andrej Vuk dne 27. avgusta 1851 nameščen kot supernumerarij pri Sv. Lenartu v Slov. gor. ter je ondi služboval do 21. junija 1853. Tedaj je odšel kaplanovat k sosednji Sv. Trojici in ko so julija 1854 prevzeli ondoto župnijo frančiškani, bil je 23. julija t. l. premeščen v Ljutomer. Po pretečenih desetih letih se je dne 19. oktobra 1864 preselil za kaplana v staroslavni Ptuj, kjer je postal 1. junila 1866 vikar mestne nadžupnije. To službo je opravljal do konca julija 1870, potem pa je prevzel mu podeljeno župnijo Sv. Martina v Hajdini. Tukaj je postavil lepo gotiško cerkev ter je poln zaslug izdihnil svojo blago dušo, za srčno vodenico, dne 6. novembra 1885 ob 1. uri v noči.

Njegovega brata Matjaža sin, Matija, rojen v Središču dne 20. februarja 1856, službuje kot profesor na Ruskem.

30. Med vsemi duhovskimi cveticami, ki dičijo častni venec žalostne matere božje v Središču, razvila se je najlepše ter vsled tega dosegla največjo krasoto, — z žarom zlatega jubileja obsevana cvetica z imenom Lavrencij Herg. Narodil se je v Središču, h. št. 111, sedaj 147, dne 9. avgusta 1829 ob 9. uri dopoldne kot zak. sin Matjaža Herga, lončarja in Terezije, roj. Dečko. Ljudsko šolo je obiskoval v Središču, leta 1841. je pa šel v Varaždin,

kjer je gimnazijske nauke leta 1847. dovršil z izvrstnim vspehom. Potem se je podal v Gradec ter je po dovršenem modroslovju leta 1849. stopil v tamošnjo bogoslovno semenišče. Tukaj se mu je odprlo širono polje višje izobrazbe, na katerem je tako dobro uspeval, da je že po tretjem letu bogoslovnih naukov dne 25. julija leta 1852. bil posvečen v mašnika. Prvo sveto mašo je daroval na 12. pobinkošno nedeljo (22. avgusta) t. l., slavnostni govor pa je imel njegov rojak P. Dalmacij Seinkovič, frančiškan v Čakovcu. Ta primicija je pa tudi zaradi tega spomina vredna, ker so vstrelili in na njej povžili zadnjega jelena, ki se je še nahajal v srediških logih.

Po izvrstno dovršenih študijah je bil dne 18. avgusta 1853 nameščen kot kaplan pri Sv. Marjeti v Rabski dolini. Od tam je odšel 9. januarija 1854 v Edelsbach, kjer je služboval do 4. septembra 1856. Potem so ga poslali k Sv. Jakobu v Slov. gor. Pa že dne 27. novembra t. l. je prišel za kaplana k bližnjemu Sv. Juriju v Slov. gor., od koder ga je knezoškof Anton Martin Slomšek dne 1. oktobra 1859 poklical na novo ustanovljeno bogoslovno učilišče v Mariboru kot začasnega profesorja cerkvene zgodovine in arheologije. Čez dve leti (13. oktobra 1861) je nastopil župnijo Sv. Jakoba v Lembahu, za katero si je v teku 19 letnega župnikovanja pridobil mnogo zaslug. Zato ga je knezoškof

Jakob Maksimilijan že 19. aprila leta 1871 imenoval kn. šk. duhovnim svetovalcem.

Dne 11. novembra 1880 je postal kanonik v Mariboru in v priznanje njegovih zaslug odlikovala ga je sveta stolica v Rimu dne 30. decembra 1888 z zaslužnim križcem: »Pro Ecclesia et Pontifice».

Po smrti monsignora Frančiška Kosarja ga je svitli cesar Franc Jožef I. dne 14. septembra 1894 imenoval stolnim dekanom, in premilostljivi knez in škof dr. Mihael Napotnik so ga dne 6. oktobra t. l. slovesno umeščili.

Leta 1900. je postal ravnatelj kn. šk. pisarne, in dne 5. oktobra 1900 je bil po smrti monsignorja Ignacija Orožna, od papeža Leona XIII. imenovan stolnim proštom in kmalu potem (20. novembra t. l.) so ga prevzvišeni vladika benedicirali.

V novejši dobi (8. oktobra 1901) pa ga je papež Leon XIII. imenoval še apostolskim protototarjem »ad instar participantium.»

Ni namen teh vrst, njegovega vsestranskega uspešnega delovanja nadrobneje opisovati in po zasluženju ocenjevati; — to naj ob svojem času stori mlajša roka, le nekaj malega naj tukaj omenim.

Povsod, kjerkoli je služboval, si je prizadeval, vestno izpolnjevati svoje dušnopastirske dolžnosti. Kot župnik v Lembahu je pozidal

župnijsko gospodarsko poslopje, prenovil župnijsko cerkev in postavil vaške kapelice v Lembahu, na Laznici in v Bistrici. S podukom in lastnim vzgledom je pospeševal umno sadje-rejo in čebelorejo. Zaradi njegovih vsestranskih zaslug so ga občine Lembah, Bistrica in Vrhovdol imenovalе svojim častnim občanom.

Pečal pa se je marljivo tudi s pisateljevanjem. Spisal je nabožno knjigo: «Venec pobožnih molitev in svetih pesmi za očitno in domačo službo božjo bogoljubnih kristjanov»; — prvi natis je izšel leta 1858., sedmi pa leta 1898.

Od njega imamo nadalje: «Duhovni Vrtec ali molitvenik za katoliško mladež s podukom za sveto birno»; — leta 1893. izšel je že v peti izdaji v Mariboru; potem: «Svete pesmi za šolarje» leta 1888. v četrtem natisu; — «Zbirka narodnih pesmi» I. zv. leta 1888., II. zv. leta 1891. Leta 1900. je izdal v nemškem jeziku knjigo «Venite adoremus», ki popisuje osemnajstletno blagonosno delovanje »družbe vednega češčenja presvetega Rešnjega Telesa in za podporo ubožnih cerkev Lavantinske škofije«, kateri je od leta 1881., kar se je bila ustanovila, ves čas skrben načelnik. To knjigo je, nekoliko predelano, izdal leta 1901 tudi v slovenskem jeziku. Za molitveno uro udom vednega češčenja namenjena in od njega sestavljena knjižica je leta 1900. izšla že v 10. izdaji, v nemškem jeziku pa leta 1898. v 2. izdaji.

Sestavil je tudi mnogobrojne kronograme za razne priložnosti; med njimi je bil prvi za cerkev sv. Alojzija v Mariboru, ki se čita nad velikim altarjem in se glasi: «PraesVLe AntonIo MartIno CLerVs LaVantInVs VIrIbVs VnItIs DIVo ALoysIo ereXIt.»

Kot stolni kanonik je sodeloval pri stavbi novega kapitolskega poslopja in pri razširjanju dijaškega semenišča, uredil kapitolški vrt in kot oskrbnik v kapitolskem vinogradu Lovrenčan postavil novo viničarijo z gospodarskim poslopjem, gosposko hišo pa prenovil in povišal.

Dopisoval je tudi v razne domače liste in sodeloval pri občekoristnih društvih. Leta 1860. je pomagal v Mariboru ustanoviti slovensko čitalnico, leta 1871. pa katoliško tiskovno društvo, kateremu je bil leta 1892. predsednik, dalje družbo duhovnikov, kateri je sedaj že več let predsednik. Sploh rad podpira in pospešuje vsa domoljubna in občekoristna podjetja. Ud je družbe sv. Mohorja in Slovenske Matice od njunega začetka. Rad podpira tudi ubožne dijake in različne dobrodelne naprave.

Prizadeva si, da bi se pozidala nova župnijska cerkev v rojstnem trgu, in je v ta namen leta 1898. ustanovil družbo za pozidanje župnijske cerkve sv. Duha pri Središču. Pripomagal je tudi prav mnogo za olepšanje kapele žalostne Matere božje v Središču. Zato želijo njegovi

rojaki, ki so ga z ozirom na njegove velike zasluge imenovali častnim tržanom, da svoj jubilej, zlato sveto mašo, obhaja v domačem kraju.

ACCIpe DoMIne benIgne
In faVore tVo Vota pla LaVrentII
In eXVLtatIone IVbILantIs.

GratIas agaMVs Deo saLVtarI,
qVla respeXIIt preCes,
Vota, hoLoCaVstaqVe IVbILantIs!

Bodi nam dovoljeno, dodjati tukaj še nekaj rodoslovnih drobnostij o Hergovi rodovini in o bližnjih njenih sorodnikih.

Hergi bivajo v Središču že blizu 300 let. Prvi tega imena namreč Matija »Hörg« je naveden l. 1613. kot priča v pravdi Središčanov z ormoškim graščakom Pethe-jem. Bil je želar središkega trga in takrat 32 let star. Kakor je razvidno iz njegove izpovedi, se je rodil blizu Središča ter je bil do l. 1612., ko je prišel v Središče, podložen g. Pisca, glavarja pri Sv. Juriju na Hrvatskem.

Njegov sin je bil Peter, ki je živel še l. 1669. Okoli l. 1720. zasledimo v Središču kot gospodarja Mihaela Herga. Temu je sledil l. 1746.

sin Ivan, ki je gospodaril v hiši štev. 31, sedaj 42. Moral je biti precej premožen, kajti l. 1771. je imel 4 konje, 2 kravi, 3 teleta in 5 svinj.

Njegov sin Matjaž si je vzel 11. februarja 1777 Marianko Ivančič, zakonsko hčer Andraža Ivančič-a in Barbare, rojene Kočevar, rojeno v Steničnjaku, hišna štev. 42, sedaj 55, dne 19. novembra 1754. Ž njo so prišli Hergi v sorodstvo s Kočevarji.

Matjaž Herg je imel z Marijanko Ivančičevo 7 otrok, namreč: Rozo, roj. 29. avgusta 1779, ki je umrla l. 1781; Antona, roj. 14. januarja 1781; Ano, roj. 20. julija 1783; Janeza, roj. 24. maja 1786, ki je l. 1791. umrl za osepnicami; Marijo, roj. 26. aprila 1790; Matjaža, roj. 14. septembra 1792 in Gero, roj. 5. marca 1797.

Anton je bil 29. januarja 1812 poročen s Terezijo Škorjanec, ki mu je porodila Antona, Bernarda in dvojčke Andraža in Katarino.

Ana je vzela 14. februarja 1810 Mihaela Vibovič-a v Trnovcih, Gera pa 7. februarja 1820 Marko Tkalca v Središču, hiš. stev. 12; Matjaž, kateremu je bila mati Marijanka že 1. januarja l. 1806 umrla, dočim je njegov oče umrl še le 26. junija 1841, se je oženil 28. januarja 1811 s Terezijo Dečko, zakonsko hčerjo Janeza Dečko, lončarja v Središču, hiš. štev. 111, sedaj 147, in Ane, roj. Šinko, rojeno dne 21. septembra 1790. Ž njo so postali Hergi sorodniki Dečkov in Šinkov.

Slednja dva sta imela 8 otrok, namreč:

1. Katarino, roj. 7. oktobra 1812. Ta je vzela 8. februarja 1841 Andraža Modrinjaka, a je umrla dne 1. junija 1855;

2. Ivana, roj. 6. aprila 1815, ki je umrl 24. marca 1817;

3. Ano, roj. 16. julija 1818, ki je vzela 2. julija 1837 Jurija Letar-ja v Središču, hišna štev. 12;

4. Heleno, roj. 3. maja 1821, ki je umrla 23. marca 1825;

5. Jakoba, roj. 2. julija 1824, ki je od 27. januarja 1845 oženjen s Katarino Repeša ter gospodari na domovini;

6. Matjaža, roj. 22. februarja 1827, ki je umrl 1. januarja 1832;

7. Lavrencija, roj. 9. avgusta 1829, ki je postal duhovnik, in

8. Franca, roj. 30. avgusta 1833, ki se je oženil s Heleno Štampar na Presiki.

Za blagor svojih otrok zelo skrbna mati Terezija je sicer bila starejšega sina Jakoba odločila za višje šole, a previdnost božja je sklenila drugače. Ravno takrat, ko bi imel Jakob iti v šolo, je pobrala, 15. februarja 1836, smrt očeta, in Jakob je moral ostati doma, da pomaga materi vdovi pri gospodarstvu. Ker je pa mati še vedno gojila željo, da bi eden njenih

sinov šel v šolo in postal duhovnik, je prišla vrsta na Lavrencija. Ta je v nepopisljivo radost svoje matere l. 1852 postal duhovnik ter je po nastopu župnije v Lembahu l. 1861 vzel mater k sebi, da ji nekoliko povrne, kar je v materini ljubezni bila zanj storila. Zaspala je v Gospodu dne 7. aprila 1878, hvaležnemu njenemu sinu pa deli Bog v obilni meri blagoslov, katerega je bil v četrti zapovedi obljubil pridnim otrokom.

Ta blaga mati je pa tudi pripomogla, da je njen vnuk Jakob, sin Jakoba Herga in Katarine, roj. Repeša, — prišel v šolo. Prvo leto je plačala ona vse za njega, da je mogel v Ljutomeru izvršiti IV. razred in potem vstopiti v mariborsko gimnazijo. Pozneje ga je podpiral stric Lavrencij, da je dovršil l. 1878. svoje študije ter postal vojaški sodnik. Sedaj je že oberst-avditor na Dunaju. Iz hvaležnosti da tudi on študirat dva svoja nečaka, Franca in Jožefa Herga. Prvi je kadet II. leta, drugi pa gimnazijalec v Varaždinu.

S Terezijo Dečko, soprogo Matjaža Herga, so pa Hergi stopili, kakor smo že omenili, v sorodstvo tudi s Šinki in Dečki.

Terezijna mati Ana je bila sestra Jožefa Šinka, tržana v Središču, hišna štev. 5, sedaj 13, ki je bil z Heleno Poljanec oženjen. Njuni sin Lovro, roj. 31. julija 1799, je bil precej časa oskrbnik pri grofu Erdödy-u v Kutini, potem

Matija Šinko,
bivši profesor in župnik v pokoju.

pa pri pl. Robidi, ki je imel Erdödy-evo hčer za ženo, v Svedrožeh pri Pregradi, ter je umrl pri svojem bratu Matjažu v Središču, hiš. šte. 120, sedaj 6, dne 5. julija 1847. Njegova zasluga je, da je bratov sin, Matija Šinko, študiral in postal duhovnik.

Oče Terezije Herg, roj. Dečko, namreč Ivan Dečko, je bil brat Jurija, pradedu odličnega dr. Dečka, odvetnika v Celju. Dr. Ivan Dečko se je narodil v Središču hiš. šte. 20, dne 9. avgusta 1859, kot zakonski sin Tomaža Dečko in Katarine, roj. Podgorelec. Od 27. februarja 1897 oženjen z Adelo Zanier, hčerjo Norberta Zanier, velespoštovanega veleposestnika in trgovca pri Sv. Pavlu pri Voljski, ki je duša narodnega gibanja in življenja in velik dobrotnik tamošnje župne cerkve.

Stric njegove matere, Andrej Podgorelec, roj. v Središču dne 4. novembra 1795, je bil oskrbnik v Maruševcih.

31. Pozno v jeseni l. 1852. je dobila žalostna Mati božja v Središču v svoj častni venec še eno krasno cvetlico, kajti na roženvensko nedeljo tistega leta je v središki kapeli novo mašopel Matija Šinko, zakonski sin Matjaža Šinka, kovača v Središču, hišna šte. 120, sedaj 6, in Helene, roj. Borko. Pridigoval mu je Božidar Raič, takrat kaplan v Slivnici pri Mariboru.

Matija Šinko, drugi središki jubilant letošnjega leta, se je narodil dne 10. septembra 1829 ob 11. uri v noči. Ker je kot fantek kazal bistro glavo in plemenito srce, pošljejo ga skrbni stariši po nasvetu strica Lovrenca, takrat oskrbnika pri grofu Erdödy-u v Kutini na Hrvatskem, v Varaždin, kjer je šestrazredno gimnazijo l. 1846. dovršil vseskozi z odliko. Potem se je podal v Zagreb in tudi tamkaj je kakor v modroslovju tako tudi poznej v bogoslovju v Gradcu prav dobro uspeval ter je bil dne 20. septembra 1852 posvečen v mašnika. Čez 4 tedne po novi maši, dne 6. novembra 1852 je odšel za kaplana k Sv. Lovrencu v Puščavi. Od tod so ga dne 13. novembra 1854 poklicali za adjunkta in učnega prefekta v bogoslovno semenišče v Gradcu. Ker ta služba, zlasti pa nezdravi mestni zrak ni ugajal njegovemu slabemu zdravju, poslali so ga 8. novembra 1858 za kaplana k Sv. Lenartu v Slov. goricah. Pa že koncem septembra 1859 mu je vladika Anton Martin Slomšek izročil profesuro nравоslovja na novo ustanovljenem bogoslovnem učilišču v Mariboru. Bil je tretji Središčan, katerega je knezoškof poklical v svojo bližino. To službo profesorja izvrševal je Šinko vestno. Bogoslovci so ga zelo spoštovali in ljubili ter so mu ostali še tudi potem, ko so bili bogoslovje zapustili, vedno hvaležno udani. Pri vseh svojih učencih si je zagotovil blag spomin.

Dne 28. februarja 1875 je postal župnik v Ljutomeru. Tukaj je bil goreč oznanjevalec božje besede, vnet spovednik in moder učenik njegovi skrbi izročeni ovčic ter v vseh službenih poslih natančen. Vrh tega je popravil župnijsko cerkev, s slikami olepšal njeno ladijo, prenovil farovž in zboljšal gospodarstvo. Leta 1880. je stopil v začasni pokoj. Čez tri leta je toliko okreval, da je mogel dne 21. januarja 1883 prevzeti župnijo Gornje Sv. Kungunde. Koncem septembra 1893 je stopil v stalni pokoj, katerega na svojem rojstnem domu v Središču uživa z zavestjo, da se je mnogo trudil Bogu v čast in domovini v korist.

32. Za eno cvetko se je pomnožil častni venec žalostne Matere božje v Središču na angeljsko nedeljo l. 1857., ko je primiciral Matija Dečko. Rodil se je 6. februarja 1832 ob 4. uri zvečer v Središču hišna štev. 58. Krščen je bil dva dni pozneje. Očetu je bilo ime Franc, materi pa Ana, roj. Jakl. Študiral je v Varaždinu in nekaj časa tudi v Gradcu. Potem se je podal v Zagreb, od tam pa v Ivanič, kjer je stopil v tamošnji frančiškanski samostan. Po dovršenem novicijatu so ga poslali v Pečuh, da bi ondi dovršil bogoslovne študije. Ker pa je vedno bolj spoznaval, da za samostansko življenje nima pravega poklica, prosil je l. 1856. tamošnjega škofa, da bi ga blagovolil sprejeti v svojo škofijo. Zapustil je

torej samostan ter je bil po dovršenem četrtem letu bogoslovja dne 28. julija 1857 v Pečuhu posvečen v mašnika.

S 1. oktobrom tistega leta je začel službovati kot kaplan v Karkanovcih. Od tod je bil 13. novembra 1858 prestavljen v Bizovac, kjer je služil do 12. avgusta 1862. Obe imenovani župniji ste v Slavoniji ter spadate pod dekanijo Valpo. Iz Bizovaca je bil premeščen na Ogrsko k Mariji Kemend v komitatu Baranya. Dne 2. marca 1871 ga je ministerstvo za uk in bogočastje imenovalo župnikom v Graboczu in 13. istega meseca je bil investiran. Slovesna instalacija se je vršila v prisotnosti vseh duhovnikov bonyhadske dekanije dne 13. junija 1871. Z odlokom od dne 27. novembra 1877 je bil od ministrstva imenovan za vizitatorja vseh šol brez ozira na veroizpovedanje v občinah Grabocz in Szalka.

33. Dne 16. septembra 1833 ob 11. uri dopoldne se je rodila spet ena cvetka, ki olepšava zdaj častni venec središke kapele. Krstno ime, katero je prejela ob 4. uri popoldne istega dne, ji je Franc, rodbinsko pa Pintarič. Roditelja sta bila Andrej Pintarič in Katarina, roj. Škorjanec, tržana v Središču, hiš. štev. 55, sedaj 72.

Po dovršenih študijah je bil Franc Pintarič dne 25. julija 1858 v mašnika posvečen, primiciral pa je v središki kapeli na praznik

vnebovzetja device Marije pri rani službi božji. Pridigal mu je ljutomerski župnik dr. Anton Klemenčič. Dne 8. septembra istega leta je prišel za kaplana v Birkfeld, kjer je ostal do 5. aprila 1859. Takrat se je preselil v Puch ter je ondi služboval do 28. avgusta 1860. Nato je je bil premeščen v Anger. Čež pet let (29. septembra 1865) so ga poslali za provizorja k Sv. Marjeti pri Lebringu, od tam pa dne 7. avgusta 1867 za kaplana v Cmurek. Dne 27. aprila 1874 je postal knezoškofijski oskrbnik v Sekavi pri Lipnici ter je ondi služboval do 1. septembra 1879, ko je prevzel mestno župnijo v Radgoni. Ob enem je bil imenovan dekanom. Okrožni dekan je postal 30. avgusta 1880, a v naslednjem letu imenoval ga je knezoškof svojim duhovnim svetovalcem.

Ta je velik dobrotnik središke kapele in župnijske cerkve. Njegov stric Franc Pintarič je umrl dne 4. marca 1864 kot učitelj pri Sv. Magdalení v mariborskem predmestju.

34. Praznik vnebovzetja device Marije 1. 1858. je prinesel Središčanom, kakor tudi njihovi kapeli dvojno veselje in čast, kajti primicirala sta istega dne v središki kapeli dva središka rojaka, pri rani božji službi že imenovani Franc Pintarič, pri pozni pa Franc Seinkovič. Drugemu je pridigal domači rojak Matija Šinko, takrat adjunkt in učni prefekt v Gradcu.

Franc Seinkovič se je narodil dne 1. aprila 1832 ob 9. uri zvečer v Središču, hiš. štev. 128, sedaj 148, kot zakonski sin Ivana Seinkoviča, večletnega župana in Helene, roj. Kočevar. V mašnika posvečen je bil dne 25. julija 1858. Kaplanoval je od 5. septembra 1858 najprej pri Sv. Dioniziju v Wolfsbergu. Od tod se je preselil 16. maja 1862 v Gnas ter je ondi služboval do 20. januarija 1863, ko so ga poslali k Sv. Ivanu v Sakovski dolini. Od tam je odšel 22. junija 1865 k Sv. Vidu na Vogavi. Tukaj se mu je pripetila velika nesreča. Ko se je namreč dne 2. januarija 1869, peljal na spoved, si je zlomil nogo. Vsled te nezgode moral je dne 5. junija 1869 zapustiti službo in se podati v pokoj. Sedaj živi v počitku v Središču, a rad pomaga v dušnem pastirstvu sosednim duhovnikom in tudi domačim. Zlasti pa si nabira za središko kapelo s tem velike zasluge, ker proslavlja v njej dan za dnevom žalostno Mater božjo z najsvetejšo daritvijo. Za to mu naj Marija izprosi neminljivo veselje v nebesih! Mi pa ponavljamo že ob njegovi sedemdesetletnici izraženo željo:

FranCIsCVs septVagenarIVs VIVat,
sitqVe seMper VaLIDVs flatqVe CentenarIVs!

Njegov prapraded Štefan Seinkovič je bil leta 1720., 1727. in 1728. župan v Središču in je umrl 3. maja 1734, star 67 let. Potem je

gospodarila nekaj časa še vdova Marina, a leta 1746 je prevzel gospodarstvo sin Miklavž, ki se je oženil z Magdaleno Štiberčevo.

Njuni sin Andraž je vzel 31. januarija 1780. v zakon Barbaro Majoško, zakonsko hčer Lovrenca in Katarine Majoško, tržanov v Središču, h. št. 30, sedaj 41, ter je imel ž njo 9 otrok, ki so pa večinoma že v otroških letih umrli. Samo trije so včakali večjo starost, namreč Tomaž, Katarina in Ivan.

Tomaž se je narodil 17. decembra 1780 ter je umrl 10. novembra 1831.

Katarina, rojena 8. novembra 1785, je bila od 5. februarja 1810 omožena z Ivanom Mlinarič ter je umrla dne 31. julija 1846.

Ivan, oče duhovnika Franca Seinkoviča, se je narodil dne 30. maja 1794. Bil je izurjen sodar, krčmar in skozi 16 let župan v Središču. Vsakdo, ki ga je poznal, ga je čislal zaradi njegovega plemenitega značaja. Od 31. januarja 1820 je bil oženjen s Heleno Kočevar, zak. hčerjo Mihaela Kočevarja, tržana v Središču, h. št. 21, sedaj 31, in Doroteje, rojene Modrinjak, ki se je narodila dne 16. maja 1799.

Njen oče Mihael Kočevar je bil najmlajši sin Jožefa Kočevarja, tkalca v Središču in Urše, roj. Fučak ter se je narodil dne 14. septembra 1766. Njegov starejši brat Miklavž, ki se je narodil 28. septembra 1750, je bil ded odličnega rodo-

ljuba in očeta štajerskih Slovencev, dr. Štefana Kočevarja, ki je v Celju umrl dne 22. februarja 1883.

Njena starejša, dne 25. junija 1795. rojena sestra Ana, si je vzela v zakon 17. januarija 1814. Andraža Plepelca ter je bila babica duhovnika Jožefa Plepelca.

Helenina mati, Doroteja, je bila sestra bivšega miklavžskega župnika in pesnika Štefana Modrinjaka, njuni brat Martin, rojen 8. oktobra 1770 pa ded dne 3. avgusta 1823 rojenega in dne 19. decembra 1885 v Mariboru umrlega dr. Lovrenca Modrinjaka.

Navedeni odličnjak dr. Štefan Kočevar je imel več bratov in sester. Izmed prvih nam je omeniti že rajnega Ivana, večletnega središkega župana, katerega sinovi in hčere so istotako zelo spoštovani. Med temi je Ivan Kočevar bil večletni župan in je odlikovan se zlatim križecem za zasluge.

Sestra dr. Št. Kočevarja, Helena, rojena 11. maja 1816, omožena z Jožefom Klobučar, je bila mati Antona Klobučarja, deželne sodnije svêtnika v Trebnjem na Kranjskem. Umrta je 31. marca 1888.

Druga sestra Marija, rojena 3. januarija 1819., je bila soproga Jožefa Modrinjaka, brata Matjaža Modrinjaka, bivšega prošta v Ptuj, — Alojzija, rojena 10. aprila 1825 pa je imela zdravnika Anrdre-ja v Šmarju.

Ivan Seinkovič je imel s Heleno Kočevar več otrok.

Najstarejši je bil Andraž. Narodil se je 2. novembra 1820 ter se je oženil 25. septembra 1842 z Uršo Košar. Ta mu je porodila 3 otroke, ki so pa vsi kmalu umrli. Andraž je bil za mlajših dni izvrsten sodar, nekaj let župan in na zadnje poštar ter je obžalovan od vseh, ki so ga poznali, umrl dne 23. marca 1878. Čez devet tednov (2. junija 1878) sledila mu je v večnost soproga Urša.

Drugi sin Ivana in Helene Seinkovič, Matjaž, rojen 18. januarija 1823., je umrl mlad. Ravno tako je mlada umrla tudi hči Helena, ki se je bila 18. maja 1826. narodila.

Marija, rojena 27. marca 1829 je postala 13. novembra 1864 soproga Ivana Dečka, tržana v Središču, h. št. 73. Njuna jedina, dne 2. novembra 1865 rojena hči Karolina je, kot omožena Turk, umrla 10. novembra 1893.

Franc Seinkovič, rojen 1. aprila 1832 je postal duhovnik.

Tomaž, rojen 10. decembra 1834, je bil s prva tudi sodar. Od 7. novembra 1864 oženjen z Marijo Jakl, si je z umnim gospodarstvom, zlasti pa z vinsko trgovino pripravil precejšnje premoženje ter je užival občno spoštovanje. Za Središče si je pridobil veliko zaslug. Kot načelnik krajnega šolskega sveta je postavil leta 1891. sedanjo veličastno šolsko poslopje. So-

deloval je pri vseh koristnih društvih ter z besedo in dejanjem pospeševal vsak pameten napredek trga, ki ga zaradi tega šteje med svoje najzaslužnejše tržane. Zlasti se pa bode njegovo, in njegove blage soproge ime v zgodovini središke kapele svetilo med dobrotniki na prvem mestu.

Po dolgotrajni bolezni je zaspal v Gospodu dne 25. maja 1893. Kmalu na to (1. julija 1893) je angelj smrti v večnost odvedel njegovo 20-letno hčerko Jožefo; dva sina: Franc in Ludvik pa sta bila že poprej umrla, Franc kot pravnik tretjega leta, 27. avgusta 1888, Ludvik pa 22. decembra 1892.

Materi vdovi je ostala jedina hči Marija, rojena 30. aprila 1868, ki je od 19. aprila 1891 soproga učitelja in slovenskega pisatelja Antona Kosi-ja.

Tomaža Seinkoviča soproga, Marija, je zakonska hči dne 14. marca 1864 umrlega Filipa Jakl-na, velespoštovanega tržana in večletnega župana v Središču, in Marije, rojene Dečko ter se je narodila dne 15. marca 1837.

Njen stric Franc, brat očeta Filipa Jakl, rojen 30. septembra 1802, je študiral gimnazijo v Mariboru, potem pa pravo v Padovi na Laškem. Bil je mnogo let varaški pisar v Središču, kjer je umrl dne 4. aprila 1876.

Ana, najmlajša hči Ivana in Helene Seinkovič, se je narodila dne 24. aprila 1837 ter se je

omožila 27. avgusta 1862 z Jakobom Ozmec-em, kmetom v Obrežu. Njuni sin Jožef, rojen 18. februarja 1866 je postal duhovnik in je od leta 1897. župnik pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju. Njegova, dne 22. novembra 1874 rojena sestra Ana je postala 15. avgusta 1895 šolska sestra, z redovnim imenom Inocencija, ter deluje sedaj v Mostaru v Hercegovini.

Ivan Seinkovič je umrl dne 10. junija 1874, star 80 let, njegova soproga Helena, rojena Kočevar pa je v Gospodu zaspala dne 8. avgusta 1884, v 86. letu svoje dobe.

Po tem precejšnjem rodoslovnem ovinku vrnimo se zopet k častnemu vencu.

35. Nova cvetka, ki je bila namenjena v ta venec, je vzknila dne 10. julija 1839 ob 11. uri dopoldne v Središču, h. št. 17, sedaj 26. Pri svetem krstu, ob dveh popoldne istega dne, so ji dali ime Alojzij. Po stariših se zove Dečko. Očetu je bilo ime Jakob, materi pa Terezija, roj. Borko.

V mašnika posvečen je bil v Gradcu dne 25. aprila 1864. Čez 4 tedne so ga poslali za kaplana v Pöllauberg, od koder je odšel 8. junija 1865 v Gams pri Stainz, kjer je služboval do 30. aprila 1866. Potem je prišel k Sv. Andražu v Sausal-u, od tam pa 25. oktobra t. l. v Arvež. Tudi tukaj ni dolgo kaplanil, kajti že 16. maja 1867 so ga premeščili v Gomilico. Od tod je

šel aprila 1868 v Wolfsberg, od tam pa 3. avgusta 1869 k Sv. Križu na Zelenem travniku (Waasen). Dne 25. nov. 1873 se je preselil v Gleisdorf ter je ondi kaplanil do 31. maja 1876, ko je bil vsprejet v lavantinsko škofijo in nastavljen kot kaplan pri Sv. Marjeti niže Ptuja. Početkom decembra t. l. so ga poslali za provizorja k Sv. Roku ob Sotli, kjer je postal 1. februarja 1877 župnik.

36. K udom častnega venca središke kapele je pristopil dne 10. avgusta 1890 s svojo novo mašo tudi Jožef Plepelec, zak. sin Jurija Plepelca, tržana v Središču, h. št. 85 in Katarine, roj. Šavora. Narodil se je dne 22. februarja 1864. Po dovršenih gimnazijskih študijah v Varaždinu, stopil je leta 1886. v mariborsko bogoslovje ter je bil dne 25. julija 1890 posvečen v mašnika. Dne 3. seplembra t. l. je nastopil kaplanijo pri Sv. Tomažu više Velike nedelje. Od tam se je preselil 6. novembra 1895 k Sv. Miklavžu v Ljut. gor. ter je ondi kaplanoval do 5. decembra 1900, ko so ga premeščili na Prihovo.

S to najmlajšo cvetico završimo sicer sedaj častni venec žalostne Matere božje, a vendar nas navdaja sladko upanje, da bode domoljubno Središče še več duhovnih cvetk vzgojilo Bogu in Mariji v čast, domovini in cerkvi v prid, sebi pa v večjo proslavo.

b) Zimzelen in bršljan častnega venca.

Lep je venec, spleten iz nježnih, raznobarvanih cvetlic, a vendar postane še lepši in krasnejši, če vrtnar z veščo roko med razne cvetke vloži in vplete zimzelen, bršljan in drugo zelenje.

Tudi v častnem vencu žalostne Matere božje v Središču se ne bliščijo samo cvetlice srediških duhovnih sinov, temveč med posamnimi cvetkami se nahaja tudi zelenje, katero so bili vpleli drugi duhovniki središke župnije. Hvalevredna navada je namreč, da tudi drugi duhovni sinovi središke župnije, dasi jim zibel ni tekla v Središču, kot novomašniki obiščejo in z drugo sveto mašo počastijo žalostno Mater božjo v središki kapeli.

Celo primerno je torej, da tukaj pristavimo še njih imena, ter ž njimi povečamo lepoto častnega venca.

1. B a b i č P. F r a n č i š e k, frančiškan. Bil je zakonski sin Benedikta in Barbare Babič ter se je narodil na Grabah dne 29. septembra 1684. Pri sv. krstu je dobil ime Mihael. Postal je frančiškan ter je bil leta 1708. posvečen v mašnika. Umrl je v Varaždinu okoli leta 1720.

2. S e č e n J a n e z J u r i j, zakonski sin Matjaža in Neže Sečen, se narodil v Obrežu dne 31. marca 1719 ter je bil posvečen v maš-

nika v Gradcu dne 6. aprila 1744. Kaplanoval je pri Sv. Ožbaldu tik Ptuja, Sv. Urbanu, v Središču in pri Sv. Miklavžu v Ljutomerskih goricah, a koncem aprila 1750. je odšel na Hrvatsko.

3. Mlinarič P. Mihael, frančiškan. Narodil se je dne 13. januarija 1729 v Šalovcih kot zakonski sin Blaža Mlinariča in Helene, rojene Jurek ter je pri svetem krstu dobil ime Sebastijan. Stopil je v red sv. Frančiška v Ormožu, kjer je kot P. Mihael blagonosno deloval do svoje smrti dne 30. januarija 1777.

4. Dominkuš Matija. Bil je zakonski sin Jožefa Dominkuša in Marije, roj. Ščavničar ter se je narodil na Grabah dne 15. januarija 1739. Dne 6. marca 1762 posvečen v mašnika je kaplanoval pri Sv. Marjeti niže Ptuja in v Središču, kjer je februarja 1770 postal župnik. Umrl je dne 8. marca 1781. V svoji oporoki z dne 1. marca 1781 je med drugim določil to-le: »corpus meum sepeliatur juxta ritum S. Rom. Ecclesiae in Coemeterii abjectissimo et derelictissimo loco, ut nulli sit impedimento«.

Bil je stric Andreja Dominkuša, ormoškega svobodnjaka na Grabah, ki je bil svoje dni zelo veljavna oseba ter je umrl dne 8. junija 1825. Ta Andraž je bil ded rajnega rodoljuba dr. Ferdinanda Dominkuša.

5. Šoštarič Jožef Maksimilijan. Ta je luč sveta zagledal dne 10. marca 1741 v

Godenincih, kot zak. sin Frančiška Šoštariča, mlinarja in Helene, rojene Kerenčič. Mašnik je postal v Gradcu dne 21. aprila 1764. Kaplanoval je pri Sv. Križu na Murskem polju, Sv. Barbari v Halozah, Sv. Marjeti niže Ptuja, Sv. Lenartu v Slov. gor. in na Ptujski gori, a zadnja leta je bival pri Sv. Trojici v Slov. gor., kjer je umrl dne 12. julija 1780.

6. **Hodžar Lovro.** Zakonski sin Blaža Hodžar-ja, kmeta v Obrežu in Katarine, rojene Šinko; se je narodil dne 2. avgusta 1748 ter je bil »ad tit. oppidi Polstrau« posvečen v mašnika dne 23. junija 1776. Kaplanoval je v Selnici ob Dravi, pri Sv. Tomažu više Velike nedelje in potem pri Veliki nedelji. Tam je pristopil leta 1792. k nemškemu redu ter je bil 1. maja 1793. preoblečen. Koncem septembra 1800 se je preselil v Središče, kjer je postal 28. januarija 1802 župnik. Dne 1. avgusta 1822 je šel v pokoj ter je umrl dne 28. maja 1823.

7. **Novak Jožef.** Bil je zak. sin Tomaža Novaka, kmeta v Šalovcih in Gere, rojene Trstenjak ter se je narodil dne 11. marca 1752. V mašnika posvetili so ga v Gradcu dne 20. marca 1779. Kaplanoval je pri Sv. Tomažu in pri Veliki nedelji. Od tod je prišel oktobra 1787 za provizorja k Sv. Tomažu više Velike nedelje, kjer je postal 6. februarja 1788 župnik. Umrl je ondi dne 16. oktobra 1805.

8. Bratuša Anton. Narodil se je dne 21. maja 1768 v Obrežu ter je bil posvečen v mašnika v Gradcu dne 21. avgusta 1791. Služboval je kot kaplan pri Sv. Benediktu v Slov. goricah, Sv. Križu na Murskem polju in pri Sv. Miklavžu v Ljut. gor. Leta 1800. je postal vikar pri Sv. Petru tik Radgone, leta 1810, pa župnik in dekan pri Sv. Križu na Murskem polju, kjer je v Gospodu zaspal dne 1. oktobra leta 1825.

9. Kosi Blaž. Njemu je zibel tekla na Grabah, h. št. 8, kjer se je narodil dne 27. januarija 1773. Oče mu je bil Nikolaj Kosi, mati pa Marija, rojena Križan. Dne 14. septembra 1801 posvečen v mašnika je kaplanil v Ljutomeru, Ptuju in v Leskovcu, kjer je postal oktobra 1808 župnik. Umrl je ondi dne 22. avgusta leta 1850.

10. Rubin Anton. Porojen v Obrežu, h. št. 50 dne 3. januarija 1792 kot zakonski sin Lavrencija Rubina, kovača, in Marije, rojene Škrinjar, je bil kot tretjeletnik posvečen v mašnika dne 21. septembra 1815. Po dovršenih študijah je prišel l. 1816. za kaplana v Ljutomer, kjer je v cvetu svojega življenja, za legarjem, umrl dne 18. junija 1819.

11. Zadravec P. Alfonz, kapucin. Bil je zakonski sin Matjaža in Marije Zadravec, kmetov v Šalovcih, h. šte. 7 ter se je narodil

dne 28. maja 1800. Krstno ime mu je bilo Matjaž. Leta 1827. je stopil v red kapucinov v Varaždinu ter je postal leta 1828. duhovnik. Umrl je v Varaždinu dne 11. oktobra 1865.

12. Š p e š i č J a k o b. Narodil se je dne 20. maja 1805 v Šalovcih, h. št. 6 kot zakonski sin Martina Špešiča, kmeta in Doroteje, roj. Volaja ter je bil posvečen v mašnika dne 31. avgusta 1828. Kaplanil je pri Sv. Ilju v Slov. gor., od koder je aprila 1839. šel za provizorja k Sv. Juriju v Slov. gor. Tam je postal dne 30. avgusta t. l. župnik ter je umrl 25. junija 1848.

13. G l a v n i k A n d r e j. Zak. sin Jožefa Glavnika in Marije, rojene Korpar. Se je narodil na Grabah, h. št. 17 dne 21. aprila 1806. Dne 29. julija 1832 posvečen v mašnika, je kaplanoval v Ormožu, pri Sv. Tomažu više Velike nedelje, v Hočah, pri Sv. Juriju na Ščavnici, v Središču in pri Sv. Martinu niže Vurberga. V drugi polovici januarija 1857. je odišel za provizorja k Sv. Križu nad Mariborom, od tod pa čez četrto leta za kaplana k Veliki nedelji. Dne 24. januarija 1858 je postal kurat na Polenšaku, dne 2. junija 1864 pa župnik pri Sv. Janžu na Dravskem polju, kjer je umrl dne 10. oktobra 1869. Ta je sporočil dijaškemu semenišču Viktorinum v Mariboru dva vinograda pri Svetinjah in vse drugo svoje premoženje.

14. Rubin Martin. Rojen dne 8. novembra 1817 v Obrežu, h. št. 50 kot zakonski sin kmečkih starišev Andreja Rubina in Barbare, rojene Kotnjak, je postal duhovnik dne 1. avgusta 1841. Pastirovati je začel leta 1842. kot kaplan v Jarenini, kjer je služboval eno leto. Potem je kaplanil v Lembahu, pri Sv. Trojici v Slov. gor. in v Zavračah. Dne 8. avgusta 1850 je prevzel župnijo pri Kapeli, katero je vodil do svoje smrti, dne 16. januarija 1881.

15. Jež Štefan. Bil je zakonski sin Jurija Ježa, kmeta v Šalovcih, h. št. 17 in Marije, rojene Kardinar ter se je narodil dne 25. decembra 1822. V mašnika posvetili so ga v Gradcu dne 25. julija 1847. Kaplanoval je v Semriachu, od leta 1852. pa v Radgoni. Leta 1868. je postal župnik v Wies-u, leta 1878. pa dekan v Lučanah. Umrl je ondi dne 27. decembra 1887 in je sporočil vse svoje premoženje za zavod čč. šolskih sester v Lučanah.

16. Kosi Matija. Porojen dne 28. januarija 1828 v Obrežu, h. št. 18, kot zakonski sin Petra Kosi-ja, kmeta in Terezije, roj. Vajda; je bil kot bogoslovec tretjega leta posvečen v Gradcu dne 27. julija 1851. Po dovršenih študijah je kaplanoval najpred na Remšniku, potem pri Sv. Križu na Murskem polju, pri Kapeli in pri Sv. Marjeti na Pesnici. Dne 1. marca 1867

je postal župnik pri Gornji Sv. Kungoti, kjer je umrl, za osepnicami, dnè 30. novembra 1873.

17. Z a d r a v e c J o ž e f. Narodil se je dne 26. februarja 1834 v Šalovcih, h. št. 7, kot zakonski sin kmečkih starišev, Petra Zadravca in Katarine, roj. Lah ter je bil posvečen v mašnika dne 25. julija 1858. Kaplanoval je v Gnasu, pri Sv. Janžu na Dravskem polju, pri Sv. Juriju pod Tabrom, pri Svetinjah, pri Sv. Urbanu više Ptuja, pri Sv. Križu na Murskem polju, pri Sv. Lovrencu v Puščavi, na Kalobju, v Zrečah, pri Sv. Barbari v Halozah, v Monsbergu, pri Sv. Roprtu v Slov. gor. in v Laporju. Dne 7. februarja 1879 je šel za provizorja k Sv. Ožbaldu, kjer je postal 9. avgusta t. l. kurat. Umrl je ondi dne 16. julija 1883.

18. B e d j a n i č F r a n c. Bil je zakonski sin Ivana Bedjaniča, kovača v Obrežu, h. št. 67 in Ane, rojene Dogša ter se je narodil dne 23. marca 1853. Bil je posvečen v mašnika v Zagrebu dne 28. julija 1878. Septembra t. l. je šel kaplanit v Dubravo na Hrvatskem, kjer ga je dolgotrajna srčna bolezen že dne 11. marca 1880 ugonobila.

Njegov mlajši brat Martin, rojen 8. novembra 1855., slušbuje kot gimnazijski ravnatelj v Sarajevu.

19. V o j s k A l o j z i j. On je luč dneva zagledal dne 12. maja 1853 v Obrežu, h. št. 65

kot zak. sin Mateja Vojska, kmeta in Urše, rojene Najžar ter je bil posvečen v mašnika dne 20. julija 1879. Kaplanoval je pri Sv. Ilju pri Turjaku, v Dramljah, v Ribnici, pri Sv. Marjeti niže Ptuja, pri Veliki nedelji, pri Sv. Barbari v Halozah, kjer je bil tudi provizor, in pri Mali nedelji. Dne 27. oktobra 1897 je šel za oskrbovalnega kaplana k Spodnji Sv. Kungoti, kjer je postal 1. aprila 1898 provizor, 1. avgusta t. l. pa župnik.

20. Z a d r a v e c I v a n. Zakonski sin Matjaža Zadravca, kmeta na Grabah in Marije, rojene Kocijan, se je narodil dne 23. oktobra 1855, ter je bil posvečen v mašnika dne 16. julija 1886. Kaplanoval je v Hočah, pri Mariji Snežni, kjer je bil tudi provizor, pri Sv. Ropertu v Slov. goricah in pri Sv. Marku niže Ptuja. Potem se je zdravil eno leto pri slavnoznanem Kneipp-u v Wörishofnu, a l. 1892 je šel za kaplana v Galicijo, od tam pa na Prihovo. Dne 1. decembra 1896 je postal provizor pri Sv. Jerneju v konjiški dekaniji, čez 4 mesece pa kaplan pri Kapeli. Dne 30. novembra 1899 je bil vmeščen za župnika pri Sv. Bolfenku na Kogu.

21. D o g š a M a r t i n. Rojen dne 27. oktobra 1861 na Grabah, hiš. štev. 16, kot zakonski sin Jurija Dogše, kmeta in Helene, rojene Puklavec; je bil posvečen v mašnika v Zagrebu dne 25. julija 1885. Kaplanoval je pri Devici

Mariji Taborski blizu Rogatca, v Macincih niže Središča in v Moravčah pri Zagrebu. Avgusta 1889 je prišel za kateheta k usmiljenim sestrám v Zagrebu, koncem novembra 1894 pa na kr. učiteljišče v Zagrebu, kjer je služboval do velike noči 1901, ko je postal župnik v Martinski vesi pri Sisku.

22. Ravšl Anton. Narodil se je 11. junija 1863 v Obrežu hiš. šte. 12, kot zakonski sin Franca Ravšl-a, kmeta in Ane, rojene Marin, ter je bil posvečen v mašnika dne 25. julija 1893. Služboval je kot kaplan pri Mariji Snežni in na Sladki gori, potem kot oskrbovalni kaplan v Pamečah, od koder je prišel za kaplana k Sv. Lovrencu v Slov. goricah.

23. Ozmec Jožef. Zakonski sin Jakoba Ozmec, kmeta v Obrežu, hiš. šte. 54 in Ane, rojene Seinkovič, se je narodil dne 18. februarja 1866 ter je bil po tretjem letu bogoslovja posvečen v mašnika dne 25. julija 1890. Pastirovati je začel l. 1891. kot kaplan v Sevnici, od koder je bil že v naslednjem letu premeščen v Zavrače, kjer je bil tudi provizor. Potem je kaplanil v Ljutomeru do jeseni 1897., ko je postal župnik pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju.

24. Zadavec Peter, brat zgoraj navedenega Ivana se je narodil dne 23. junija 1866 ter je bil posvečen v mašnika dne 11. junija 1889.

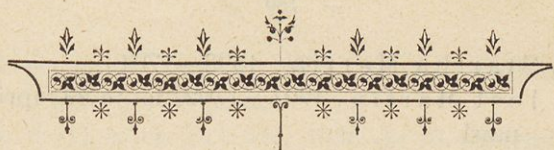
Kaplanoval je pri Sv. Štefanu pri Žusemu, v Vuzenici, pri Sv. Jakobu v Slov. goricah, v Zavračah in pri Sv. Janžu na Dravskem polju. Od tod se je v novejšem času preselil k Mali nedelji.

25. Panič Jožef, rojen v Šalovcih dne 5. marca 1871 in v mašnika posvečen dne 25. julija 1897 je kaplanil pri Sv. Barbari višje Vurberga, pri Sv. Marku niže Ptuja, v Rajhenburgu, a l. 1901. je bil premeščen k Sv. Antonu v Slov. goricah, sedaj pa pride k Sv. Ani na Krempergu.

26. Lončarič Jožef, rojen na Grabah dne 31. decembra 1876 je bil kot bogoslovec, tretjega leta posvečen v mašnika dne 25. julija 1901. Gre za kaplana k Sv. Petru pri Radgoni.

Ž njim se sklene — zazdaj — lepa vrsta čč. duhovnikov, katere smo imenovali zimzelen in bršljan častnega venca žalostne Matere božje v Središču.

Dodatek.

Vrsta znanih vikarijev in župnikov pri
Sv. Duhu tik Središča.

1. Ameisser (Mravljak) Gašpar, 1520, 1528.
2. Gravensteiner Jurij, 1600 najbrž do 1605.
3. Renesy (Renesch) Mihael, 1615, 1616.
4. Simonenčič Janez, 1616—1637.
5. Rajbole Mihael, 1637—1644.
6. Tercelj (Terzelius) Matija, 1644 do jeseni 1645, ko je umrl za kugo.
7. Gerič (Gerris) Martin, 1646 le kratek čas.
8. Fajdiga Jakob, 1648.
9. Maurek Janez, 1660—1663.
10. Jambrehovič, 1663—1669.
11. Rozmanič Jurij Franc, 1669—1674, ko je 27. oktobra umrl.
12. Borošič Mihael, 1675—1676.
13. Feies Ivan Štefan, 1676—1677.
14. Žagar Matija Mihael, 1677—1681.
15. Golob Andraž Anton, 1681—1693.

16. Stariha Martin, 1693—1701.
17. Jost Martin, 1701—1702, ko je 23. aprila umrl.
18. Benger Jernej, 1702—1708, ko je 13. avgusta umrl.
19. Adlešič Gašpar, 1708—1715, ko je stopil v pokoj.
20. Miklavs Anton Tadej, 1715—1720.
21. Giulay Jurij, doktor sv. pisma, 1720 do 1723.
22. Artič Jurij Lovro, 1723—1727.
23. Meislinger Janez Jakob, 1727—1731.
24. Tobinger Matija Fortunat, 1731 do 1743.
25. Rebernik Pankracij, 1743—1754, ko je 29. oktobra umrl.
26. Knez Lenart, 1754—1764, ko je 3. februarja umrl.
27. Borko Andraž Jožef, rodом Središčan, 1764 do svoje smrti dne 8. januarija 1770.
28. Dominkuš Matija, domačin, 1770 do 8. marca 1781, ko je umrl.
29. Grivic Lovro, 1781—1802, ko je 5. januaija umrl.
30. Hodžar Lovro, 1802—1822, ko je stopil v pokoj. Bil je domačin.
31. Miklošič Martin, 1822 do svoje smrti 8. marca 1833.
32. Poljanec Franc, Središčan, 1833 do 23. maja 1834, ko je umrl.

33. Špicer Jožef, 1835 do 31. decembra 1837, ko je umrl.
34. Šalamun Jakob, 1838 do 20. septembra 1855, ko je umrl.
35. Simonič Jožef, 1856—1873, ko je postal dekan pri sv. Juriju na Ščavnici. Umrl je pri Sv. Petru tik Radgone dne 12. februarja 1895.
36. Vrbnjak Jožef, 1873 do 30. januarija 1874, ko je umrl.
37. Švinger Albin, 1874—1882. Se je preselil k Sv. Miklavžu v Ljutomerske gorice.
38. Skuhala Peter, 1882—1885, ko je odšel k Veliki nedelji. Sedaj živi v pokoju v svoji rojstni župniji, v Ljutomeru.
39. Venedig Vilibald, 1885—1895, ko je odšel v Ormož ter je ondi umrl dne 23. marca 1900.
40. Cajnkar Jakob, od novega leta 1895.

Vse k večji časti božji in v proslavo žalostne Matere božje.

Kazalo.

	Stran
Predgovor	1
Uvod	3

I.

Kapela žalostne Matere božje v Središču.

a) Opis kapele	23
b) Zgodovina kapele	30
1. Početek kapele	32
2. Bratovščina sv. Križa za srečno smrt	33
3. Božja služba v kapeli do cesarja Jožefa II.	36
4. Kuga v Središču	38
5. Nekateri čudežni dogodki	47
6. Volila in imetje kapele	50
7. Pravda z nemškim redom zaradi kapele	56
8. Nova, vesela doba preporoda središke kapele	62
Večkratna služba božja v kapeli	63
Različne nabave in poprave	65

II.

Častni venec žalostne Matere božje v Središču.

a) Cvetlice v častnem vencu žalostne Matere božje.

1. Bedič Štefan	71
2. Kovačič Matija	72
3. Turk Jurij	72
4. Stari Nikolaj	73
5. Bedič Janez	73
6. Horvat Franc	74
7. Horvat Janez Mihael	74
8. Borko Andrej Jožef	74
9. Plepelec Janez	80
10. Simunarič Štefan	81
11. Medrinjak Marko	81
12. Prantenberg pl. Jožef	81
13. Fuček Matija	82
14. Poljanec Matej	82
15. Borko b. Emanuel	83
16. Lukačič Matej	84
17. Čiolič Matija	84
18. Poljanec Andrej	86
19. Modrinjak Štefan	87
20. Čulek Andrej	89
21. Wagner Frančišek	90
22. Jaklin Anton	90
23. Poljanec Frančišek	91
24. Dečko Jožef	92
25. Seinkovič b. Dalmatius	93
26. Rubin Mihael	93
27. Poljanec Andrej, mlajši	94
28. Modrinjak Matija	95

	Stran
29. Vuk Andrej	97
30. Herg Lavrencij	98
31. Šinko Matija	107
32. Dečko Matija	109
33. Pintarič Franc	110
34. Seinkovič Franc	111
35. Dečko Alojzij	117
36. Plepelec Jožef	118

*b) Zimzelen in bršljan častnega
venca.*

1. Babič P. Frančišek	119
2. Sečen Janez Jurij	119
3. Mlinarič P. Mihael	120
4. Dominkuš Matija	120
5. Šoštarič Jožef Maks	120
6. Hodžar Lovro	121
7. Novak Jožef	121
8. Bratuša Anton	122
9. Kosi Blaž	122
10. Rubin Anton	122
11. Zadravec P. Alfonz	122
12. Špešič Jakob	123
13. Glavnik Andrej	123
14. Rubin Martin	124
15. Jež Štefan	124
16. Kosi Matija	124
17. Zadravec Jožef	125
18. Bedjanič Franc	125
19. Vojsk Alojzij	125
20. Zadravec Ivan	126
21. Dogša Martin	126
22. Ravšl Anton	127

	Stran
23. Ozmec Jožef	127
24. Zadavec Peter	127
25. Panič Jožef	128
26. Lončarič Jozef	128

Dodatek.

Vrsta znanih vikarijev in župnikov pri sv. Duhu tik Središča	129
---	-----

COBISS 2042200

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000428979

